

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra bohemistiky

**Kolísání mezi flektivními typy *tiskne* a *mine* v činném přičestí ve
spisovné češtině (sonda do Českého národního korpusu)**

Fluctuations between the Inflectional Paradigms *Tiskne* and *Mine* in the Active
Participle in Standard Czech (A Probe into the *Czech National Corpus*)

Bakalářská diplomová práce

Zdeňka Kohlová

Česká filologie se zaměřením na editorskou práci ve sdělovacích prostředcích

Vedoucí práce: PhDr. Ondřej Bláha, Ph.D.

OLOMOUC 2024

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje, ze kterých jsem čerpala.

V Olomouci dne 27. 6. 2024

.....

Zdeňka Kohlová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych na tomto místě poděkovala PhDr. Ondřeji Bláhovi, Ph.D., za odborné vedení mé bakalářské diplomové práce.

Obsah

1. ÚVOD	1
2. KODIFIKACE TVARŮ S KMENOTVORNOU PŘÍPONOU <i>-NU-</i> V ČINNÉM PŘÍČESTÍ SLOVES DRUHÉ PRÉZENTNÍ SLOVESNÉ TŘÍDY	3
3. DRUHÁ SLOVESNÁ TŘÍDA VE VYBRANÝCH MLUVNICÍCH	6
3.1. Kmenotvorná přípona <i>-nu-</i> u flektivního typu <i>tiskne</i>	8
3.2. Kmenotvorná přípona <i>-nu-</i> u flektivního typu <i>mine</i>	10
3.3. Kmenotvorná přípona <i>-nu-</i> u flektivního typu <i>začne</i>	11
3.4. Dílčí závěr.....	14
4. ZPRACOVÁNÍ KORPUSOVÝCH DAT V PRAKTICKÉ ČÁSTI BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	15
4.1. Příčestí činné.....	15
4.2. Vyhledávání v <i>Českém národním korpusu</i>	15
4.2.1. Pokročilý dotaz.....	16
4.3. Práce s tabulkou	17
5. FLEKTIVNÍ TYP <i>TISKNE</i>	19
5.1. Sloveso <i>tisknout</i> a jeho předponová slovesa.....	19
5.1.1. Dílčí závěr	20
5.2. Slovesa s citoslovečným základem.....	20
5.2.1. Sloveso <i>bouchnout</i> a jeho předponová slovesa	21
5.2.2. Sloveso <i>cinknout</i>	22
5.2.3. Sloveso <i>cvrknout</i>	23
5.2.4. Sloveso <i>dupnout</i>	23
5.2.5. Sloveso <i>chňapnout</i>	24
5.2.6. Sloveso <i>klapnout</i> a jeho předponová slovesa	25
5.2.7. Sloveso <i>klepnout</i>	26
5.2.8. Sloveso <i>mrknout</i>	27
5.2.9. Sloveso <i>plácnout</i> a jeho předponová slovesa	27
5.2.10. Sloveso <i>prásknout (odprásknout)</i>	28
5.2.11. Dílčí závěr	29

5.3. Slovesa hovorová a expresivní	30
5.3.1. Sloveso <i>hrknout</i> (<i>vyhrknout</i>)	30
5.3.2. Sloveso <i>kouknout</i> (<i>se</i>).....	31
5.3.3. Sloveso <i>pláchnout</i> (<i>upláchnout</i>).....	32
5.3.4. Sloveso <i>špítnout</i>	33
5.3.5. Sloveso <i>šťouchnout</i>	34
5.3.6. Dílčí závěr	35
5.4. Slovesa obsahující v tvarotvorném základu slabikotvorné <i>r/l</i>	35
5.4.1. Sloveso <i>drhnout</i> a jeho předponová slovesa.....	36
5.4.2. Sloveso <i>krknout</i>	38
5.4.3. Sloveso <i>mrznout</i> a jeho předponová slovesa	38
5.4.4. Sloveso <i>smlsnout</i>	41
5.4.5. Sloveso <i>vrhnout</i> a jeho předponová slovesa.....	41
5.4.6. Slovesa tvořená ze základového <i>-vrtnout</i>	43
5.4.7. Sloveso <i>zhltnout</i>	45
5.4.8. Dílčí závěr	46
5.5. Slovesa s tvarotvorným základem zakončeným neslabikotvorným <i>r/l/m</i>	46
5.5.1. Sloveso <i>stárnout</i> (<i>zestárnout</i>).....	46
6. FLEKTIVNÍ TYP <i>MINE</i>	49
6.1. Slovesa s neslabičným tvarotvorným základem	50
6.1.1. Sloveso <i>schnout</i> a jeho předponová slovesa.....	50
7. ZÁVĚR.....	53
8. ANOTACE.....	55
9. RESUMÉ.....	56
10. SEZNAM ZDROJŮ.....	57
10.1. Korpusy jako zdroje dat.....	57
10.2. Použitá literatura	57
10.3. Elektronické dokumenty	58
10.4. Internetové zdroje	59
11. SEZNAM PŘÍLOH	60

1. Úvod

Ve své bakalářské práci se zaměřím na současnou tendenci k zpravidelňování jazykového systému v rámci druhé prezenní slovesné třídy, jež se projevuje vznikem dubletních tvarů činného přičestí s kmenotvornou příponou *-nu-* u flektivních typů *tiskne* a *začne*, k němuž dochází na základě analogie zmíněných typů s typem *mine*. Pro obsáhlost tématu hodlám v této práci věnovat pozornost zejména skupinám sloves, u nichž se předpokládá v nejvyšší míře stylová rovnocennost obou variantních tvarů, tedy slovesům s neslabičným tvarotvorným základem u typu *mine*, slovesům s citoslovečným základem, slovesům expresivním a hovorovým, slovesům obsahujícím slabikotvorné *r/l* v tvarotvorném základu a slovesům s tvarotvorným základem zakončeným neslabikotvorným *r/l* u typu *tiskne*.

Cílem práce bude tedy provádět sondy do *Českého národního korpusu*, následně pozorovat stav četnosti výskytu tzv. analogických tvarů (s kmenotvornou příponou *-nu-*) oproti tzv. tvarům původním (s nulovou kmenotvornou příponou) a na tomto základě zjistit, zda je přípona *-nu-* ve tvarech činného přičestí u konkrétního vzorku sloves druhé slovesné třídy skutečně progresivní (roste užití tvarů s příponou *-nu-*), anebo zůstává naopak poměr zastoupení variantních tvarů stabilní. Dalším cílem práce je hledat, u kterých sloves došlo ke změně spisovných tvarů v roce 1993 a pozorovat, jak se tato změna projevila v praxi. Pro ověření kodifikace dubletního tvaru mi poslouží školní vydání *Pravidel českého pravopisu* vycházející z pravopisných reforem v letech 1957 a 1993.

V první kapitole teoretické části práce se pokusím shrnout podstatná fakta o tzv. progresi kmenotvorné přípony *-nu-* ve tvarech činného přičestí. Následující kapitola bude věnována výkladům o druhé slovesné třídě v několika vybraných mluvnicích a příručkách: *Česká mluvnice* (1963), *Mluvnice češtiny 2* (1986), *Příruční mluvnice češtiny* (2012), *Mluvnice současné češtiny* (2013), *Akademická příručka českého jazyka* (2019) a *Velká akademická gramatika spisovné češtiny* (2021). Zajímá se budu především o to, na jakém principu jsou v nich slovesa dělena do slovesných tříd, kolik flektivních typů v rámci druhé slovesné třídy rozlišují a také do jaké míry registrují ve svém výkladu přítomnost kmenotvorné přípony *-nu-* ve tvarech činného přičestí flektivních typů *tiskne* a *začne*.

V rámci praktické části práce se zaměřím na výskyt variantních tvarů činného přičestí u typů *tiskne* a *mine*. Data, jež poslouží jako materiál pro výzkum četnosti

výskytu tvarů s příponou *-nu-* oproti tvarům s nulovou kmenotvornou příponou, budou kvantitativní metodou získána z korpusů SYN2000, SYN2005, SYN2010, SYN2015 a SYN2020. Postup získávání dat bude celkově obsažen v kapitole č. 4. Vzorek zvolených sloves bude vycházet z příkladů uvedených ve zmíněných mluvnicích z teoretické části. Blíže bude výběr konkrétních sloves komentován vždy v podkapitole věnující se dané skupině sloves.

U jednotlivých sloves budu shromažďovat několik následujících informací:

Zaprvé, jaký byl stav kodifikovaných tvarů činného přičestí podle pravopisných pravidel z let 1957 a 1993, zda došlo v kodifikaci ke změně, případně jak se tato změna projevila v praxi.

Zadruhé, jaký je stav četnosti výskytu variantních tvarů činného přičestí ve spisovném jazyce, jaký je poměr relativních frekvencí jednotlivých tvarů napříč zvolenými korpusy a zda dochází k nárůstu či poklesu relativní frekvence tvaru s příponou *-nu-* oproti tvaru bez této přípony.

Zatřetí, který z tvarů činného přičestí je v průměru ve vybraných korpusech frekventovanější.

Na základě získaných informací se mi, doufám, podaří určit, na která slovesa ve zvoleném vzorku působí progrese kmenotvorné přípony *-nu-* v největší míře a také v jakých případech se projevila změna kodifikovaného tvaru činného přičestí.

2. Kodifikace tvarů s kmenotvornou příponou *-nu-* v činném přičestí sloves druhé prezntní slovesné třídy

Variantnost v jazyce vzniká působením dynamických vývojových tendencí uvnitř jazyka i mimo něj, přičemž ty, jež v jazyce působí dlouhodobě, jsou dle akademické *Mluvnice češtiny 2* tendence unifikační, diferenciacní a tendence pro demokratizaci jazyka.¹ Vztáhnou-li tyto tři tendence k druhé slovesné třídě, tedy přesněji předpokladu, že v rámci druhé slovesné třídy dochází ke sblížení flektivních typů *tiskne* a *začne* (*tne, přijme*) s typem *mine* v tvarech činného přičestí (obzvláště v tvarech maskulinních), spatřím, že ke zpravidelňování tvorby těchto tvarů vedou zejména tendence unifikační, jež usiluje o zjednodušení jazykového systému, a tendence pro demokratizaci jazyka, jejímž cílem je usnadnit fungování jazyka v co nejširším okruhu uživatelů.

V rámci demokratizace jazyka lze tak automaticky očekávat lineární vývoj jazykových prostředků na ose nespisovnost–hovorovost–neutrálnost–knižnost–archaičnost, vůči tomu však vyjadřuje určitou pochybnost Jan Chromý,² jenž tvrdí, že vinou zkreslené představy o dřívějších stádiích jazyka a zobecňováním vývojových posunů je toto očekávání poněkud problematické, často totiž v dřívějších stádiích češtiny nacházíme jevy, o nichž se předpokládá, že jsou relativně nové, ačkoliv nelze vyloučit, že nebyly v daném časovém období chápány jako součást spisovné normy. Rovněž dle Chromého není znám jediný zjevný příklad jazykového prostředku, jenž by vznikl jako nespisovný a postupně si prošel všemi body výše uvedené osy.³ V tomto duchu uvažuje Chromý nad problematikou sblížení typů druhé slovesné třídy v činném přičestí následovně: „Můžeme tak předpokládat, přičemž si zcela uvědomujeme, že tento předpoklad neaspiruje (a ani nemůže aspirovat) na nevyvratitelnost, že tvary s *-nu-* (které dodnes – až na tvar *tnul*, který je chápán jako hovorový – nebyly kodifikovány) byly součástí spisovné normy (spolu s tvary bez *-nu-*) již před více než osmdesáti lety. (...) Pokud by byl tento předpoklad pravdivý (což by mohl prokázat

¹ KOMÁREK, Miroslav – KOŘENSKÝ, Jan – PETR, Jan a kol. *Mluvnice češtiny: vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických a pedagogických fakult, aprobace český jazyk [Díl] 2, Tvarosloví*. 1. vydání. Praha: Academia, 1986. s. 272–274.

² CHROMÝ, Jan. O nazírání a vnímání jazykového vývoje, zejména nedávného. *Naše řeč* [online], 2008, č. 2. s. 75–77 [cit. 30. 5. 2024]. ISSN 0027-8203 (online). Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=7666>

³ Tamtéž, s. 75–76.

pouze seriózní průzkum), přestal by se zdát jednoznačným názor, že varianty s *-nu-* nějakým způsobem ‚vytlačují‘ varianty bez *-nu-*, i to, že jsou tyto varianty takzvaně ‚progresivní‘.“⁴

Stále tedy přetrvává většinový názor, že uvnitř druhé slovesné třídy vznikají tvary činného přičestí s kmenotvornou příponou *-nu-* jako stylově nižší (často hovorové, expresivní, příznakové) a teprve postupným vývojem dochází k jejich normalizaci a následné kodifikaci.⁵

Mezi spisovnou kodifikací a jazykem mluvených projevů vzniká napětí, které podle Marie Krčmové zapříčiňuje především to, že je v českém jazyce „morfologie vinou mimojazykových skutečností (diskontinuitní vývoj spisovné češtiny a její revitalizace v průběhu 19. století, jež se opírala o normu starších staletí) poměrně archaická“.⁶ O přiblížení spisovného psaného jazyka tomu mluvenému usilovala pravopisná reforma v roce 1993, jednalo se tak o první radikálnější přepracování *Pravidel českého pravopisu* od roku 1957.⁷

Jisté sblížení kodifikace s normou dle Krčmové přinesla sice již *Pravidla českého pravopisu* z roku 1957 (mimo jiné také přijetí kmenotvorné přípony *-nu-* ve tvarech trpného přičestí sloves typu *tiskne*), změny pro tuto práci naprosto zásadní však nastaly právě až s novou kodifikací v roce 1993, jež u mnohých sloves typů *tiskne* a *začne* zavedla dubletní tvary v činném přičestí.⁸ „Vývoj po roce 1990 je tedy možno z hlediska kodifikace tvarosloví charakterizovat jako další odklon od archaičnosti a otevření pole spisovného jazyka hovorovým prvkům.“⁹

Jak lze ovšem pozorovat, zavedení dublet se nevztahovalo jednotně na všechna slovesa typů *tiskne* a *začne*, v současnosti tak nastávají v kodifikaci tři možnosti:

⁴ Tamtéž, s. 72.

⁵ Srov. PRAVDOVÁ, Markéta – SVOBODOVÁ, Ivana (ed.). Akademická příručka českého jazyka. 2. rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. s. 460–461. ISBN 978-80-200-2947-8.

⁶ KRČMOVÁ, Marie. Tvaroslovné inovace v češtině posledních let. *Linguistica Online Journal* [online]. Publikováno 1. 9. 2005, s. 1 [cit. 27. 3. 2024]. ISSN 1801-5336 (online). Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/linguistica/art/krc%20mova/krc-014.pdf>

⁷ Ondřej Šefčík (2017): PRAVOPISNÉ REFORMY. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné z: [https://www.czechency.org/slovník/PRAVOPISNÉ REFORMY](https://www.czechency.org/slovník/PRAVOPISNÉ%20REFORMY) (poslední přístup: 29. 5. 2024).

⁸ JELÍNEK, Milan. Osvědčily se úpravy českého spisovného časování od roku 1957? *Universitas* [online], 2004, č. 3, s. 68 [cit. 27. 3. 2024]. ISSN 1212-8139 (online). Dostupné z: <https://journals.muni.cz/universitas/article/view/1966/1571>

⁹ KRČMOVÁ. Tvaroslovné inovace v češtině posledních let (2005), s. 2.

„bud' je u daného slovesa uváděna pouze varianta s *-nu-* (*minout: minul*), nebo je zde pouze varianta bez této přípony (*sáhnout: sáhl*), nebo jsou povoleny obě možnosti (*dupnout: dupl i dupnul*),¹⁰ a proto bude tato skutečnost nadále předmětem zkoumání v rámci praktické části mé bakalářské práce.

¹⁰ CHROMÝ. O nazírání a vnímání jazykového vývoje, zejména nedávného (2008), s. 71.

3. Druhá slovesná třída ve vybraných mluvnicích

V této kapitole se zaměřím na to, jak jsou slovesné třídy děleny v několika nejzásadnějších českých mluvnicích a příručkách, na základě jakých kritérií dochází k jejich dělení, jaké flektivní typy jsou definovány v rámci druhé slovesné třídy, jaká jsou užitá vzorová slovesa a v neposlední řadě se hodlám zabývat obsaženými výklady o kmenotvorné příponě *-nu-* u jednotlivých flektivních typů.

Bohuslav Havránek a Alois Jedlička dělí slovesa do pěti slovesných tříd na základě zakončení 3. osoby singuláru v indikativu přítomnosti (*-e, -ne, -je, -í, -á*), zároveň však připouštějí dělení do šesti slovesných tříd s přihlédnutím ke kmeni minulému.¹¹ V přepracovaném vydání *České mluvnice* z roku 1981 toto dělení dokonce zdůrazňují slovy: „Rozdělení sloves podle kmene minulého do šesti skupin je důležité pro poznání produktivity sloves. Nejproduktivnější je tvoření sloves s příponou *-ova-* (6. skupina), stupeň produktivity pak postupně klesá; vzory první skupiny představují už neživé typy tvoření, nová slovesa se zde už netvoří.“¹² Flektivní typy rozlišují na základě podoby minulého kmene (případ druhé, třetí a páté slovesné třídy) a rovněž podle ostatních přítomných tvarů (případ první a čtvrté slovesné třídy). Ve druhé slovesné třídě registrují dva základní flektivní typy, kterými jsou typ *tiskne*, u něhož je „kmen minulý alespoň zčásti (v přičestí minulém) bez přípony kmene minulého (*tisk-l*) a je zakončen na souhlásku“,¹³ a typ *mine*, u něhož „má kmen minulý v přičestí minulém příponu *-nu-* (*minul*) připojenou k základu s koncovou samohláskou“.¹⁴ Zařazují sem ještě třetí typ *začne* (*zajme*), avšak označují ho za vzor nepravdělný, jenž může být řazen do druhé slovesné třídy jednak podle zakončení *-ne/-me* 3. osoby v indikativu přítomnosti, jednak podle podobnosti některých sloves v infinitivním tvaru (např. *zajmout, pnout*), a stejně tak do první slovesné třídy podle kmene minulého zakončeného na samohlásku *-a*.¹⁵

Definice v akademické *Mluvnici češtiny 2* se od té předchozí příliš neliší. Do druhé slovesné třídy spadají slovesa, jejichž přítomný kmen je zakončen složenou

¹¹ HAVRÁNEK, Bohuslav – JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. 2. upr. a rozš. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1963. s. 266–270.

¹² HAVRÁNEK, Bohuslav – JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. 4. přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981. s. 275.

¹³ HAVRÁNEK – JEDLIČKA. *Česká mluvnice* (1963), s. 278–279.

¹⁴ Tamtéž, s. 279.

¹⁵ Typ *začne* je do této kapitoly zařazen pro úplnost, korpusové sondy zabývající se variantností tvarů v rámci tohoto typu nebudou součástí práce.

příponou *-n-e-* v 3. osobě singuláru v indikativu přítomného času.¹⁶ Rovněž jsou zde rozlišeny tři flektivní typy: typ *tiskne*, jehož infinitivní kmen je v příčestí činném zakončen na nulovou kmenotvornou příponu a tvarotvorný základ končí na konsonant, typ *mine*, který obsahuje v činném příčestí vždy kmenotvornou příponu *-nu-* a jeho tvarotvorný základ je zpravidla zakončen samohláskou či slabikotvorným *r/l*, a nepravidelný typ *začne*, jenž má v činném příčestí kmenotvornou příponu *-a*.¹⁷

Brněnská *Příruční mluvnice češtiny*, vytvořena kolektivem autorů Masarykovy univerzity, obsahuje dělení na základě kmene přítomného i kmene infinitivního, ve větší míře se ovšem věnuje druhému ze zmiňovaných dělení, na jehož základě určuje šest slovesných tříd. V rámci druhé slovesné třídy odlišují tři typy, jejichž vzorovými slovesy jsou zde slovesa *tisknout*, *minout* a *tnout*.¹⁸

Korpusová *Mluvnice současné češtiny* dělí slovesa do pěti slovesných tříd na základě podoby zakončení slovesného tvaru v 3. osobě singuláru indikativu v přítomném času.¹⁹ Jedná se zároveň o první z jmenovaných mluvnic, jež je založena na datech z *Českého národního korpusu*.²⁰ V rámci druhé slovesné třídy jsou zde rozlišeny vzor *tiskne*, jenž má před zakončením *-ne* souhlásku a zároveň infinitivní kmen zakončen na *-ou*, přičemž má v příčestí minulém jako jednu z variant kmen bez přípony, dále vzor *mine*, u něhož mají tvary ve 3. osobě singuláru před příponou *-n* samohlásku či *r/l*, a v neposlední řadě vzor *začne*, který má v infinitivu zakončení kmenu na *-í-* nebo *-ou-*.²¹

Akademická příručka českého jazyka zmiňuje ve svém výkladu o kmenotvorných příponách, že lze podle podoby těchto přípon slovesa klasifikovat „do tzv. přítomných slovesných tříd (na základě podoby kmenotvorné přípony ve 3. os. j. č. oznamovacího způsobu přítomného času a činného rodu) nebo do tzv. infinitivních

¹⁶ KOMÁREK – KOŘENSKÝ – PETR. *Mluvnice češtiny 2* (1986), s. 440.

¹⁷ Tamtéž, s. 440–441.

¹⁸ KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek – RUSÍNOVÁ, Zdenka (ed.). *Příruční mluvnice češtiny*. 2. vydání, opravené. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. s. 325–326. ISBN 978-80-7106-624-8.

¹⁹ CVRČEK, Václav a kol. *Mluvnice současné češtiny*. 1. vydání, 2. dotisk. Praha: Karolinum, 2013. s. 249. ISBN 978-80-246-1743-5.

²⁰ FALTÝNEK, Dan. *Co je nového v lingvistice*. Praha: Nová beseda, 2017. s. 23. ISBN 978-80-906751-4-8.

²¹ CVRČEK. *Mluvnice současné češtiny* (2013), s. 257–259.

slovesných tříd (na základě podoby kmenotvorné přípony v přičestí činném).“²² Uvádí zde výčet tříd obou typů, dále se však slovesnými třídami nezabývá.

František Štícha ve *Velké akademické gramatice* zdůrazňuje stejně jako Havránek s Jedličkou dělení sloves do šesti slovesných tříd, avšak na rozdíl od nich považuje při tomto dělení za stěžejní kmen infinitivní, nikoliv minulý.²³ Do druhé slovesné třídy řadí slovesa, jež mají v kmeni infinitivním kmenotvornou příponu *-nou/-mou-*, tedy flektivní typy *tisknout*, *minout*, *tnout* a *přijmout*. Upozorňuje však na to, že slovesa typů *tnout* a *přijmout* byla do této třídy zařazena bez přihlídnutí ke skutečné morfemické stavbě sloves. Z etymologického hlediska jsou totiž konsonanty *-n-/-m-* součástí tvarotvorného základu, zatímco z hlediska synchronního jsou brány jako součást kmenotvorné přípony.²⁴ *Velká akademická gramatika* obsahuje rovněž výklad o dělení sloves podle kmene přítomného a minulého, avšak dělení podle kmene infinitivního je v této mluvnici považováno za výchozí. Stejně jako již zmíněná *Mluvnice současné češtiny* je i tato gramatika založena na korpusových datech.

3.1. Kmenotvorná přípona *-nu-* u flektivního typu *tiskne*

Havránek a Jedlička registrují u typu *tiskne* variantní tvary s příponou *-nu-* ve tvarech přechodníku minulého (u něhož jsou již tvary bez této přípony vnímány jako ojedinělé, ba dokonce archaické), u substantiv verbálních (u něhož se tvary s příponou *-nu-* rovněž vyskytují ve větší míře), dále ve tvarech přičestí trpného (u něhož bývají možné obě varianty, často však s významovým rozdílem) i ve tvarech přičestí činného. V posledním ze zmiňovaných případů jsou tvary s příponou *-nu-* ve velké míře přítomny v obecné češtině, mohou však pronikat i do standardního jazyka, a to zejména v případech, kdy přidáním přípony docílíme zjednodušení výslovnosti. Tento jev je patrný zejména ve tvaru maskulina singuláru (např. *zestárnul*), v dalších tvarech bývá ponechána varianta bez této přípony.²⁵

²² PRAVDOVÁ – SVOBODOVÁ. *Akademická příručka českého jazyka* (2019), s. 245.

²³ ŠTÍCHA, František a kol. *Velká akademická gramatika spisovné češtiny, II., Morfologie: Morfologické kategorie/Flexe*. Praha: Academia, 2021. s. 679. ISBN 978-80-200-3185-3.

²⁴ Tamtéž, s. 680.

²⁵ HAVRÁNEK – JEDLIČKA. *Česká mluvnice* (1963), s. 279–281.

V *Mluvnici češtiny* jsou rovněž v přičestí činném registrovány dubletní tvary s kmenotvornou příponou *-nu-*.²⁶ Za příčinu vzniku těchto tvarů je již uveden vedle výslovnostního faktoru také vliv analogie s typem *mine*, který zajišťuje neměnnost kmene při konjugaci.²⁷ Ve spisovném jazyce dochází u některých sloves dokonce k tomu, že infinitivní tvary (s výjimkou přičestí činného) téměř splývají s typem *mine* (např. sloveso *tuknout*).²⁸ Zároveň však autoři upozorňují, že se vedle této tendence projevuje také tendence opačná: „Vývojový pohyb uvnitř 2. tř. zahrnuje tedy dvě protikladné tendence: na jedné straně snahu po tvarovém sjednocení, která vyúsťuje i ve vznik tvarů variantních, na druhé straně tendenci diferenciacní, která se obrátí v rozrůžňování funkční platnosti členů tvarových dvojic vzniklých tímto vývojovým procesem.“²⁹ Tendence pro sjednocení se z výslovnostních důvodů výrazně projevuje zejména ve tvaru maskulina singuláru, ovšem *Mluvnice češtiny* připouští v rámci mluveného jazyka užití kmenotvorné přípony *-nu-* ve všech tvarech činného přičestí.³⁰

Příruční mluvnice češtiny u typu *tisknout* upozorňuje, že u některých sloves dochází pod vlivem typu *minout* k osvojení zakončení *-nul* jakožto tvaru neutrálního (např. *schnul*), pro ostatní rody však zůstává neutrální tvar bez *-nu-* (např. *schla*, *schlo*).³¹

Mluvnice současné češtiny nejen že vyrovnáváni typu *tiskne* s typem *mine* registruje, dokonce doplňuje svůj výklad o srovnání výskytu variant *tiskl* a *tisknul* v psaném a mluveném jazyce: v psané češtině téměř 100% výskyt tvaru *tiskl*, zatímco v mluveném jazyce 12% výskyt tvaru *tiskl* a 38% výskyt tvaru *tisknul*.³²

Akademická příručka se s výkladem o progresi kmenotvorné přípony *-nu-* u typu *tiskne* od výše zmíněných mluvnic v podstatě neliší. I zde je registrován vznik analogických tvarů, zapříčiněný odlišností kmenotvorné přípony v infinitivním a minulém kmeni (*-nou-/-0-*) a tendencí o její vyrovnání, která vede ke sblížení

²⁶ KOMÁREK – KOŘENSKÝ – PETR. *Mluvnice češtiny 2* (1986), s. 440.

²⁷ Tamtéž, s. 442.

²⁸ Tamtéž, s. 446.

²⁹ Tamtéž, s. 442.

³⁰ Tamtéž, s. 447.

³¹ KARLÍK – NEKULA – RUSÍNOVÁ. *Příruční mluvnice češtiny* (2012), s. 328.

³² CVRČEK. *Mluvnice současné češtiny* (2013), s. 257–258.

s typem *mine*. Pronikání přípony *-nu-* se v největší míře projevuje u substantiv verbálních a dále v obou typech přičestí.³³

Velká akademická gramatika popisuje dubletní tvary s kmenotvornou příponou *-nu-* pouze již v přičestí činném a trpném. Podle podoby činného přičestí rozlišuje tři skupiny:

„(a) l-ový tvar je ve standardní psané spisovné češtině bez KS *-nu-*: *tiskl, klesl, sedl, spadl, uběhl*, zatímco tvary s *-nu-* (*tisknul, klesnul, sednul, spadnul, uběhnul*) jsou (mírně) substandardní a v psaných textech jsou stále ve výrazné menšině.

(b) l-ové tvary mají i ve spisovné češtině KS *-nu-*. (...)

(c) l-ové tvary mají i ve spisovné češtině KS *-nu-* zejména v maskulinních tvarech u sloves s tvarotvorným základem zakončeným neslabikotvorným *r, l, m* (např. *stárnout*) a u sloves, v jejichž tvarotvorném základu je slabika se slabikotvorným *r* (např. *vrtnout*), a to z výslovnostních důvodů (...) V ostatních rodech a v plurálu převažují opět tvary bez *-nu-* (*stár-la, stár-li*).“³⁴

V případě výše uvedené skupiny (b) se jedná konkrétně o slovesa *hnout, lnout, mnout, schnout* a *usnout*, která bývají obvykle řazena k flektivnímu typu *mine*.

3.2. Kmenotvorná přípona *-nu-* u flektivního typu *mine*

K flektivnímu typu *mine* přiřazují Havránek s Jedličkou slovesa, jež mají před zakončením *-ne* samohlásku či slabikotvorné *r/l* (*vanout, tonout, hrnout, trnout, klnout*),³⁵ mezi nimi také slovesa *hnout, lnout, mnout, usnout* a jejich předponová slovesa, která jsou kolektivem Františka Štíchy řazena k flektivnímu typu *tiskne*.³⁶ Rovněž k tomuto typu přiřazují i slovesa *nalézt, ukrást* a *říci*, která jsou později přiřazována k typu *tiskne* či označována jako slovesa, u nichž dochází ke kolísání mezi flektivními typy.³⁷

Slovesa *hnout, lnout, mnout, usnout* jsou k tomuto typu řazena také v *Mluvnici češtiny*. Kromě nich jsou sem zařazena ještě slovesa *hynout, klenout, kynout, linout, planout, řinout se, sunout, tanout, a vinout*. Kmenotvorná přípona *-nu-* se vyskytuje ve všech tvarech vznikajících z infinitivního kmene (výjimkou je infinitiv

³³ PRAVDOVÁ – SVOBODOVÁ. Akademická příručka českého jazyka (2019), s. 460–464.

³⁴ ŠTÍCHA a kol. Velká akademická gramatika spisovné češtiny (2021), s. 713–714.

³⁵ HAVRÁNEK – JEDLIČKA. Česká mluvnice (1963), s. 281.

³⁶ Viz ŠTÍCHA a kol. Velká akademická gramatika spisovné češtiny (2021), s. 714.

³⁷ Viz ŠTÍCHA a kol. Velká akademická gramatika spisovné češtiny (2021), s. 709–711.

s příponou *-nou-*).³⁸ Specifická je u tohoto typu skupina sloves tvořená ze základového *-pomenout* (*zapomenout, opomenout, připomenout, rozpomenout, upomenout, vzpomenout, pozapomenout*), která v přičestí činném a v přechodníku minulém tvoří vedle obvyklých tvarů typu *trpí (sází)* také tvary s příponou *-nu-* časované podle typu *mine*.³⁹ Dublety v přičestí činném tvoří rovněž sloveso *odpočinout si*, které vedle tvarů typu *mine (odpočinul si)* tvoří i tvary časované podle typu *začne (odpočal si)*.⁴⁰

Stejně je tomu v *Příruční mluvnici češtiny* a *Mluvnici současné češtiny*, podle nichž se typ *mine* vyznačuje zakončením kmene v přičestí činném vždy příponou *-nu-*, až na výjimky jako jsou slovesa *stát se, odpočinout si* a slovesa tvořená předponami ze základového *-pomenout*.⁴¹

Akademická příručka se výkladu o flektivním typu *mine* samostatně nevěnuje.

Velká akademická gramatika řadí k tomuto typu slovesa, jež mají tvarotvorný základ zakončený samohláskou či slabikotvorným *r/l* a v kmeni infinitivním kmenotvornou příponu *-nou-*, která se v kmeni minulém mění na *-nu-*.⁴² V přičestí činném uznávají pouze tvary s touto kmenotvornou příponou, výjimku tvoří slovesa *zapomenout, vzpomenout, připomenout, rozpomenout se, opomenout* a *upomenout*, která mohou mít tvary dvojí.⁴³

3.3. Kmenotvorná přípona *-nu-* u flektivního typu *začne*

Jedná se o typ, jehož definice se v mluvnicích mnohdy liší, alespoň co se uvedeného vzorového slovesa týče. Havránek s Jedličkou považují tento vzor za nepravdělný a za vzorová slovesa volí slovesa *začne* a *zajme*. Samotná slovesa náležící tomuto flektivnímu typu se odlišují také kmenotvornými příponami připojenými k infinitivnímu kmeni: *-nou-* (*tnout*), *-mou-* (*jmout, dmout*), *-í-* (*tít, začít, vzít*).⁴⁴ Ve standardním jazyce registrují Havránek s Jedličkou dublety v přechodníku minulém (např. *napjav/napnuv*) a u substantiv verbálních (např. *napětí/napnutí*).

³⁸ KOMÁREK – KOŘENSKÝ – PETR. *Mluvnice češtiny 2* (1986), s. 250–251.

³⁹ Tamtéž, s. 251.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ KARLÍK – NEKULA – RUSÍNOVÁ. *Příruční mluvnice češtiny* (2012), s. 328–329.

CVRČEK. *Mluvnice současné češtiny* (2013), s. 259.

⁴² ŠTÍCHA a kol. *Velká akademická gramatika spisovné češtiny* (2021), s. 716.

⁴³ Tamtéž, s. 718.

⁴⁴ HAVRÁNEK – JEDLIČKA. *Česká mluvnice* (1963), s. 282–283.

U přičestí činného si všímají vzniku minulých tvarů analogických s typem *tiskne* (např. *zapl*) a vzniku tvarů s příponou *-nu-* (např. *rozetnul*), tyto tvary jsou však stále pouze záležitostí obecné češtiny. Za slovesa, u nichž jsou ponechány pouze původní tvary bez přípony *-nu-/-mu-*, označují *začít*, *vzít* a jejich předponová slovesa.⁴⁵

Také v *Mluvnici češtiny* je typ *začne* považován za nepravidelný. Patří k němu slovesa mající ve 3. osobě indikativu v přítomnosti kmenotvornou příponu *-n-e-/-m-e-*, jež se však v přičestí činném, přičestí trpném a přechodníku minulém mění na kmenotvornou příponu *-a-*. Dubletní tvary s kmenotvornou příponou *-nu-* vznikají u tohoto typu vlivem analogie s typem *mine*.⁴⁶ Podle autorů se však tato tendence neprojevuje u všech sloves stejně, jedna skupina analogii odolává (*vzít*, *začít*), zatímco u druhé dochází k začlenění novotvarů jako tvarů stylově bezpříznakových (*jmout*, *pnout*, *dmout*, *tnout*, *žnout*).⁴⁷ Nejúplněji se tvary s *-nu-* prosadily v případě verbálního substantiva, zatímco u přičestí činného, přičestí trpného a přechodníku minulého vznikají tyto tvary jako dublety, které se zpravidla sémanticky či stylově odlišují od tvarů původních.⁴⁸

Příruční mluvnice češtiny k tomuto typu řadí slovesa *tít/tnout*, *dmout*, *jmout*, *pnout*, *vzít*, *začít* a *žnout*. U některých tvarů se dle ní využívá kmenotvorné přípony *-nu-* k odlišení děje konkrétního a abstraktního (např. *napnul drát* × *napjat síly*), více se však příponě *-nu-* u tohoto typu nevěnuje.⁴⁹

Mluvnice současné češtiny označuje zakončení kmenu v přičestí činném typu *začne* (*zajme*) za specifické. Dále uvádí poměr výskytů dubletních tvarů slovesa *zajmout*: v psané češtině 98% výskyt tvaru *zajal* a 2% výskyt tvaru *zajmul*, zatímco v mluvené češtině 66% výskyt tvaru *zajal* a 33% výskyt tvaru *zajmul*.⁵⁰ Více se činným přičestím typu *začne* tato mluvnice nezabývá.

V *Akademické příručce* je jako vzorové sloveso tohoto typu uvedeno pouze sloveso *začít*, k němuž náleží uzavřená a nepočtená skupina sloves (např. *pne*, *tne*, *jme*, *dme*, *vezme*, *načne*, *počne*). Opět jsou zde za původní považovány takové tvary

⁴⁵ Tamtéž, s. 283–284.

⁴⁶ KOMÁREK – KOŘENSKÝ – PETR. *Mluvnice češtiny 2* (1986), s. 441.

⁴⁷ Tamtéž, s. 453.

⁴⁸ Tamtéž, s. 454.

⁴⁹ KARLÍK – NEKULA – RUSÍNOVÁ. *Příruční mluvnice češtiny* (2012), s. 329.

⁵⁰ CVRČEK. *Mluvnice současné češtiny* (2013), s. 259–260.

příčestí činného a trpného, které zachovávají před koncovkou příponu *-a-*. Pozornost je zde věnována i dubletním tvarům s příponou *-nu-*, oproti *Mluvnici češtiny* je však jejich vznik připisován vlivu flektivního typu *tiskne*. Tyto tvary bývají nicméně vnímány jako hovorové, a proto autorky upozorňují, že je na místě ověřovat si jejich stylovou platnost ve slovníku. Skupina sloves odvozených od slovesa *jmout* je pak specifická tím, že vedle původních tvarů s *-a-* pronikají novotvary s *-mu-* do takové míry, že v některých případech dochází k jejich zařazení do spisovného jazyka.⁵¹ Naopak za slovesa s pouze jedinou podobou příčestí činného označují autoři slovesa *začít*, *vzít*, *převzít*, *uzmout* a *odejmout*.⁵² U přechodníku minulého dochází ke vzniku variantních tvarů na základě již existující dvojí podoby minulého kmene.⁵³

Velká akademická gramatika se vzhledem k volbě dělení sloves podle kmene infinitivního od ostatních výrazně liší. Za vzorová slovesa si volí *tnout* a *přijmout*, která zároveň definuje jako samostatné flektivní typy. Sloveso *začít* je zde považováno za nepravidelné, a to z důvodu, že při členění podle kmene infinitivního by toto sloveso spadalo do čtvrté slovesné třídy, přestože má od typů *prosit* a *třít* odlišnou podobou kmene přítomného i minulého.⁵⁴ K typu *tnout* přiřazuje *Velká akademická gramatika* pouze tři slovesa, a to *pnout*, *tnout*, *žnout*, jejichž původní tvary infinitivu (**píti*, *títi*, **žíti*) ustoupily z úzu především z důvodu nežádoucí homonymie. V současnosti spadají tato slovesa do druhé slovesné třídy na základě reinterpretace *-n-* jakožto součásti kmenotvorné přípony, přestože etymologicky jde o součást tvarotvorného základu.⁵⁵ V příčestí činném dochází zpravidla ke vzniku dvojích tvarů s kmenotvornými příponami *-nu-/a-*, přičemž vlivem přípony *-a-* dochází buď k alternaci předchozí hlásky (např. *ťal*), nebo k jotaci (např. *připjal*).⁵⁶ K typu *přijmout* patří slovesa *dmout*, *jmout* a *uzmout*. I zde dochází k stejné reinterpretaci konsonantu *-m-* jakožto součásti kmenotvorné přípony, a tedy ke vzniku *l-*ových tvarů s kmenotvornou příponou *-mu-* vedle původních tvarů s příponou *-a-*.

⁵¹ PRAVDOVÁ – SVOBODOVÁ. *Akademická příručka českého jazyka* (2019), s. 464.

⁵² Tamtéž, s. 476.

⁵³ Tamtéž, s. 475.

⁵⁴ ŠTÍCHA a kol. *Velká akademická gramatika spisovné češtiny* (2021), s. 721–722.

⁵⁵ Tamtéž, s. 680, 721.

⁵⁶ Tamtéž, s. 721.

3.4. Dílčí závěr

Jak je z výše uvedených informací patrné, podoba výkladu druhé slovesné třídy a jejích flektivních typů se primárně odvíjí od typu kmene, který je při členění sloves určen jako výchozí. Zvolený způsob dělení se nejvíce projevuje ve výkladu o nepravidelném typu *začne*.

Klasifikaci do tzv. přítentních slovesných tříd podle kmene přítentního volí akademická *Mluvnice češtiny 2*, *Mluvnice současné češtiny* a také *Česká mluvnice*, jež však vedle zmiňovaného dělení uvádí také klasifikaci sloves podle kmene minulého. Oproti tomu *Velká akademická gramatika* zastává dělení do tzv. infinitivních slovesných tříd podle kmene infinitivního a namísto typu *začne* rozlišuje dva samostatné typy *tnout* a *přijmout*. *Příruční mluvnice češtiny* obsahuje dělení do obou typů slovesných tříd, podrobněji se však zabývá dělením na základě kmene infinitivního, v rámci druhé slovesné třídy užívá vzorová slovesa *tiskne*, *mine* a *tne*. *Akademická příručka* se v tomto ohledu jednoznačně nevymezuje.

Co se týče samotné progrese kmenotvorné přípony *-nu-*, nejuplněji se tato přípona prosadila ve tvarech verbálních substantiv. V neurčitých slovesných tvarech se nejvíce vyskytuje v přechodníku minulém, u něhož jsou původní tvary s nulovou kmenotvornou příponou vnímány jako archaické. Ve větší míře se *-nu-* prosazuje rovněž v přičestí trpném. Přičestí činné je naopak tvarem, který tendenci po tvarovém sjednocení nadále odolává.

4. Zpracování korpusových dat v praktické části bakalářské práce

4.1. Příčestí činné

Pro obsáhlost tématu budou v této bakalářské práci zkoumaným jevem pouze tvary činného příčestí, zakončené na *-l*, *-la*, *-lo*, *-li*, *-ly*. Důvodem pro zkoumání tohoto jevu je skutečnost, že ze všech neurčitých tvarů je právě činné příčestí tím, které odolává pronikání kmenotvorné přípony *-nu-* v největší míře, a proto se četnost výskytu těchto tvarů u jednotlivých sloves různí.

Při vykonávání sond do *Českého národního korpusu* se zaměřím především na slovesa, u nichž jsou v současné době obě varianty činného příčestí vnímány jako stylově rovnocenné. Výběr konkrétních sloves bude specifikován v dalších kapitolách.

4.2. Vyhledávání v *Českém národním korpusu*

Součástí praktické části této bakalářské práce bude získávání a porovnávání dat z korpusů SYN2000, SYN2005, SYN2010, SYN2015 a SYN2020, sonda do *Českého národního korpusu* bude probíhat v rozhraní *KonText*.

Ačkoliv úkolem korpusu obecně je reprezentovat jazyk, s nímž se jeho uživatelé dennodenně setkávají,⁵⁷ je nutné mít na paměti, že v pojetí reprezentativnosti korpusů řady SYN došlo v minulosti ke změně v zastoupení jednotlivých textových skupin (*txtype_group*), a mezi zmiňovanými korpusy tak nepanuje soulad v jejich složení (viz tab. 1).⁵⁸

txtype_group	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
beletrie	15 %	40 %	40 %	33,33 %	33,33 %
odborná/oborová literatura	25 %	27 %	27 %	33,33 %	33,33 %
publicistika	60 %	33 %	33 %	33,33 %	33,33 %

(tab. 1)

⁵⁷ FALTÝNEK. Co je nového v lingvistice, s. 21.

⁵⁸ Viz CVRČEK, Václav – RICHTEROVÁ, Olga (eds). *cnk:syn2005* [online]. Příručka ČNK. 2022 Aug 29, 16:07 GMT [cit. 2024 Mar 29]. Dostupné z: <http://wiki.korpus.cz/doku.php?id=cnk:syn2005&rev=1661789278>.

V rámci sondy se tedy může objevit nárůst či pokles frekvence užití varianty činného přičestí, jenž je ve skutečnosti zapříčiněn změnou podílu textových skupin. Na základě této skutečnosti jsem se rozhodla vnímat nárůst či pokles frekvence mezi korpusy jako informaci druhotnou, a v konečném poměru obou variant činného přičestí bude mít proto větší váhu jejich průměrná relativní frekvence (podrobněji viz kap. 4.3.).

4.2.1. Pokročilý dotaz

Vezmu-li dále v potaz, že v některých případech může docházet k nežádoucí homonymii, dojdou k závěru, že nejvhodnější je v této situaci užití pokročilého dotazu v podobě [tag="Vp.*"&lemma="infinitiv daného slovesa"]. Přidáním požadavku vyhledávání pouze sloves ve tvarech minulých aktivního přičestí [tag="Vp.*"] bude docíleno toho, že výsledek nebudou zkreslovat jiné slovní druhy, jako by tomu bylo například u slovesa *klepnout* (*Klepl* jakožto vlastní jméno, ale zároveň *klepl* jakožto tvar činného přičestí).

Je sice možné vložit do pokročilého dotazu i požadavky konkrétního rodu a čísla, avšak pomínu-li, že zkoumaným jevem jsou tvary neurčité, zůstává nadále skutečnost, že korpusy SYN2000 a SYN2005 neumožňují vyhledat dotaz, v němž je u činného přičestí stanoven požadavek osoby či čísla, zároveň zde hraje také roli chybovost při vyhledávání v korpusech SYN2010 a SYN2015, korpusy totiž nedokážou spolehlivě odlišit výskyty tam, kde dochází k tvarové homonymii. Jelikož se nežádoucí homonymii nelze bezpečně vyhnout, bude v praktické části při vyhledávání respektováno, že bez kontextu je přičestí činné tvarem neurčitým, který nevyjadřuje osobu ani většinu dalších gramatických kategorií,⁵⁹ a pozornost bude soustředěna primárně na formální stránku jednotlivých slovesných tvarů.

Po zadání pokročilého dotazu budou korpusová data získána vygenerováním frekvenčního seznamu, tedy kliknutím na položku *Frekvence* a poté na položku *Slovní tvary*.

⁵⁹ ŠTÍCHA a kol. *Velká akademická gramatika spisovné češtiny* (2021), s. 670.

4.3. Práce s tabulkou

Takto získaná data budou následně zanesena do tabulky.⁶⁰ Pro lepší představu přikládám tabulku vzorového slovesa *tiskne* (viz tab. 2).

V prvním sloupci je obsažen výčet všech minulých tvarů daného slovesa, přičemž tučně jsou označeny ty varianty, které jsou platnou kodifikací z roku 1993 chápány jako spisovné (v tomto případě pouze tvar *tiskl*, nikoliv *tisknul*).⁶¹ V dalších sloupcích jsou vždy vypsány dvě hodnoty oddělené lomítkem, první z nich označuje relativní frekvenci uvedenou v *i.p.m.* (*items per milion*), druhá hodnota označuje absolutní frekvenci, tedy celkový počet výskytů daného tvaru. V případě, že nebyl nalezen žádný výskyt daného tvaru, je políčko proškrtnuté pomlčkou.

Relativní frekvence obou tvarů napříč korpusy bude následně zprůměrována a na základě poměru průměrné relativní frekvence tvaru původního a průměrné relativní frekvence tvaru analogického bude následně zjištěno, kolikrát je jeden tvar frekventovanější než tvar druhý. V tomto konkrétním případě je varianta *tiskl* v průměru 21× frekventovanější než varianta *tisknul*.

O celkovém nárůstu/poklesu užití tvaru s příponou *-nu-* bude rozhodovat, zda se výrazně mění poměr relativních frekvencí variantních tvarů napříč jednotlivými korpusy. Na příkladu slovesa *tisknout* lze pozorovat, že tvar *tiskl* je v korpusu SYN2000 10× frekventovanější než tvar *tisknul*, v korpusu SYN2005 je 29× frekventovanější, v korpusu SYN2010 32× frekventovanější, v korpusu SYN2015 16× frekventovanější a v korpusu SYN2020 28× frekventovanější. K nárůstu užití varianty s kmenotvornou příponou *-nu-* oproti původnímu protějšku bez této přípony došlo tedy pouze v korpusu SYN2015.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
tiskl	2,27 / 274	4,62 / 566	4,13 / 53	4,29 / 518	4,14 / 504
tiskla	1,95 / 236	3,96 / 485	4,23 / 515	4,53 / 547	4,33 / 528
tisklo	0,26 / 31	0,29 / 36	0,31 / 38	0,32 / 38	0,39 / 48
tiskli	0,92 / 111	1,38 / 169	1,32 / 160	1,18 / 143	1,45 / 176

⁶⁰ Všechny tabulky vypracované pro potřeby této práce (včetně těch, které nebudou například z důvodu omezeného počtu výskytů ve vlastním textu uvedeny) budou obsaženy v přílohách bakalářské práce k možnému nahlédnutí.

⁶¹ HLAVSA, Zdeněk a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání. Praha: Pansofia, 1993. s. 308. ISBN 80-901373-6-9.

tiskly	0,48 / 58	0,83 / 102	1,02 / 124	1,16 / 140	0,89 / 108
tisknul	0,22 / 27	0,16 / 20	0,13 / 16	0,27 / 33	0,15 / 18
tisknula	–	–	–	–	–
tisknulo	–	–	–	–	–
tisknuli	0,01 / 1	–	–	0,01 / 1	–
tisknuly	0,01 / 1	–	–	–	–

(tab. 2)

5. Flektivní typ *tiskne*

Velká akademická gramatika uvádí mezi nejfrekventovanější slovesa náležící flektivnímu typu *tiskne* více než sto příkladů,⁶² já se však při svém výběru plánuji zaměřit výhradně na ty skupiny sloves, jež disponují v největší míře stylově rovnocennými dubletami. V následujících podkapitolách se tak budu zabývat především slovesy s citoslovečným základem, dále slovesy expresivními a hovorovými a slovesy obsahujícími slabikotvorné *r/l* v tvarotvorném základu. Menší prostor bude věnován také slovesu *stárnout* a vzorovému slovesu *tisknout*.

U každého jednotlivého slovesa se zaměřím zejména na srovnání podoby kodifikovaného tvaru činného přičestí podle školních vydání *Pravidel českého pravopisu*, vycházejících z akademických vydání z let 1957 a 1993, dále se budu zajímat o to, jaký je podíl užití těchto tvarů v praktické rovině a zdali dochází k nárůstu užití tvaru s kmenotvornou příponou *-nu-*.

5.1. Sloveso *tisknout* a jeho předponová slovesa

U slovesa *tisknout* a jeho předponových sloves povolovala pravopisná pravidla po roce 1957 v přičestí činném pouze užití varianty s nulovou kmenotvornou příponou,⁶³ stejně je tomu i v případě kodifikace po roce 1993, tvary s kmenotvornou příponou *-nu-* nebyly dosud kodifikovány.⁶⁴

Zmíněná skutečnost se odráží také v poměru výskytu těchto tvarů v praktickém užití. Na základě získaných dat z korpusů řady SYN jsem vypočetla, že původní tvar bez přípony *-nu-* převládá v každém ze zkoumaných případů, a to mnohonásobně. Dále je patrné, že pokud sloveso i navzdory kodifikaci tvoří tvary s kmenotvornou příponou *-nu-*, jde téměř výhradně o tvar maskulina singuláru, v ostatních tvarech je výskyt této přípony spíše výjimečný.

Na základě provedených sond u sloves *tisknout*, *natisknout*, *obtisknout*, *otisknout*, *přítisknout*, *stisknout*, *vtisknout* a *vytisknout* jsem došla k následujícím závěrům:

Tvar *tiskl* je průměrně 21× frekventovanější než tvar *tisknul*. K nárůstu užití varianty s *-nu-* oproti tvaru původnímu dochází pouze v korpusu SYN2015.

V případě slovesa *natisknout* se vyskytuje pouze tvar *natiskl*, nikoliv *natisknul*.

⁶² ŠTÍCHA a kol. *Velká akademická gramatika spisovné češtiny* (2021), s. 709.

⁶³ BĚLIČ, Jaromír (vedoucí kolektivu). *Pravidla českého pravopisu: školní vydání*. 3. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1964.

⁶⁴ HLAVSA a kol. *Pravidla českého pravopisu: školní vydání* (1993).

Sloveso *obtisknout* má prakticky téměř nulový výskyt tvaru *obtisknul* ve všech uvedených korpusech řady SYN, výjimkou je pouze korpus SYN2015, v němž pozorujeme jediný výskyt této varianty.

V případě slovesa *otisknout* panuje zjevná dominance původního tvaru *otiskl*, varianta *otisknul* čítá v celkové míře pouhých 11 výskytů, a to v korpusech SYN2005, SYN2010, SYN2015 a SYN2020.

Tvar *přítiskl* je průměrně 88× frekventovanější než tvar *přítisknul*. K nárůstu užití varianty s *-nu-* oproti tvaru původnímu dochází v korpusech SYN2005 a SYN2015.

Tvar *stiskl* je průměrně 48× frekventovanější než tvar *stisknul*. K nárůstu užití varianty s *-nu-* oproti tvaru původnímu dochází v korpusech SYN2010 a SYN2015.

Tvar *vtiskl* je průměrně 28× frekventovanější než tvar *vtisknul*. Nárůst užití varianty s *-nu-* oproti tvaru původnímu lze taktéž pozorovat v korpusech SYN2010 a SYN2015.

Tvar *vytiskl* je průměrně 21× frekventovanější než tvar *vytisknul*. K nárůstu užití varianty s *-nu-* oproti tvaru původnímu dochází v korpusech SYN2005 a SYN2015.

5.1.1. Dílčí závěr

Jak je z výše uvedených dat patrné, u slovesa *tisknout* a jeho předponových sloves existuje ve spisovném jazyce značný rozdíl v užití původních tvarů činného příčestí a tvarů vzniklých na základě analogie s typem *mine*. Nejmenší rozdíl zachycují u sloves *tisknout*, *vytisknout* a *vtisknout*, progresse kmenotvorné přípony *-nu-* je však i v těchto případech minimální.

5.2. Slovesa s citoslovečným základem

Již Havránek s Jedličkou registrují tendenci k většímu pronikání dubletních tvarů s kmenotvornou příponou *-nu-* do hovorového spisovného jazyka právě u sloves citoslovečného původu,⁶⁵ v *Mluvnici češtiny* jsou již oba tvary považovány za slohově rovnocenné.⁶⁶ Za slovesa s citoslovečným základem označuje *Mluvnice češtiny* slovesa *bouchnout*, *cinknout*, *cvrnknout*, *dupnout*, *chňapnout*, *klepnout*, *mňouknout* a *plácnout*.⁶⁷ *Akademická příručka* tuto řadu rozšiřuje ještě o slovesa *klapnout*,

⁶⁵ HAVRÁNEK – JEDLIČKA. Česká mluvnice (1963), s. 281.

⁶⁶ KOMÁREK – KOŘENSKÝ – PETR. Mluvnice češtiny 2 (1986), s.446.

⁶⁷ Tamtéž, s. 444

prásknout a *rafnout*.⁶⁸ Všechna zmíněná slovesa budou zmapována níže v jednotlivých podkapitolách, výjimkou budou jen slovesa *mňouknout* a *rafnout*, s nimiž *Pravidla českého pravopisu* nepracují.

5.2.1. Sloveso *bouchnout* a jeho předponová slovesa

Kodifikace v roce 1957 stanovila u slovesa *bouchnout* za jediný spisovný tvar činného přičestí tvar *bouchl*,⁶⁹ od roku 1993 existují dvě spisovné varianty, *bouchl* i *bouchnul*.⁷⁰ Jak je patrné ze získaných dat (viz tab. 3), kmenotvorná přípona *-nu-* se stejně jako v případě všech následujících sloves objevuje výhradně ve tvaru maskulina singuláru, ve zbylých tvarech je progresse této přípony až na omezené výjimky nulová. V průměru je ve spisovném jazyce přibližně 5× častější užití varianty s nulovou kmenotvornou příponou, k nárůstu výskytu tvaru s *-nu-* dochází v korpusu SYN2015, v němž je rozdíl mezi variantami pouze trojnásobný.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
bouchl	0,7 / 85	1,54 / 189	1,05 / 128	1,08 / 131	1,17 / 142
bouchla	0,38 / 46	0,75 / 92	0,71 / 86	1,17 / 141	0,79 / 96
bouchlo	0,45 / 54	0,49 / 60	0,44 / 54	0,52 / 63	0,48 / 58
bouchli	0,02 / 3	0,05 / 6	0,06 / 7	0,12 / 14	0,09 / 11
bouchly	0,23 / 28	0,62 / 76	0,76 / 93	0,8 / 97	0,7 / 85
bouchnul	0,15 / 18	0,25 / 31	0,15 / 18	0,36 / 44	0,25 / 30
bouchnula	–	–	–	–	–
bouchnulo	–	–	–	–	–
bouchnuli	–	–	–	–	–
bouchnuly	–	–	0,01 / 1	–	–

(tab. 3)

Varianta s nulovou kmenotvornou příponou jednoznačně dominuje také u sloves předponových. V případě slovesa *přibouchnout* je převaha tvaru *přibouchl* takřka absolutní, tvar *přibouchnul* má v celkovém součtu pouhých 5 výskytů, a to v korpusech SYN2000, SYN2010, SYN2015 a SYN2020. U slovesa *vybouch-*

⁶⁸ PRAVDOVÁ – SVOBODOVÁ. Akademická příručka českého jazyka (2019), s. 461.

⁶⁹ BĚLIČ a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1964), s. 105.

⁷⁰ HLAVSA a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1993), s. 86.

nout je tvar *vybouchl* v průměru 7× frekventovanější než tvar *vybouchnul*, progresi kmenotvorné přípony *-nu-* pozorují v korpusech SYN2005 a SYN2015. U slovesa *zabouchnout* je varianta *zabouchl* průměrně 17× frekventovanější než varianta *zabouchnul*, progresi *-nu-* pozorují v korpusech SYN2010 a SYN2015.

5.2.2. Sloveso *cinknout*

U slovesa *cinknout* uznávala kodifikace po roce 1957 za spisovnou opět pouze variantu s nulovou kmenotvornou příponou,⁷¹ po roce 1993 byly ovšem za spisovné považovány oba tvary činného přičestí, *cinkl* i *cinknul*.⁷²

I zde je možné pozorovat převahu tvaru s nulovou kmenotvornou příponou, ačkoliv již nejde o převahu natolik výraznou (viz tab. 4). Tvar *cinkl* je v průměru 3× frekventovanější než tvar *cinknul*, k nárůstu jeho užití oproti tvaru původnímu dochází ovšem jen v korpusu SYN2020, naopak v korpusech SYN2005, SYN2010 a SYN2015 spatřují kontinuální pokles: v korpusu SYN2000 je frekvence zmíněných variant vcelku vyrovnaná, v korpusu SYN2005 je tvar *cinkl* průměrně 2× frekventovanější než tvar *cinknul*, v korpusu SYN2010 je průměrně 3× frekventovanější a v korpusu SYN2015 je v průměru 11× frekventovanější.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
cinkl	0,1 / 12	0,42 / 52	0,21 / 26	0,22 / 26	0,2 / 24
cinkla	0,15 / 18	0,21 / 26	0,16 / 20	0,21 / 25	0,24 / 29
cinklo	0,12 / 14	0,19 / 23	0,11 / 13	0,17 / 21	0,16 / 20
cinkli	0,02 / 2	–	0,02 / 2	0,02 / 3	–
cinkly	0,12 / 15	0,19 / 23	0,07 / 9	0,12 / 15	0,09 / 11
cinknul	0,07 / 9	0,19 / 23	0,07 / 8	0,02 / 2	0,05 / 6
cinknula	–	–	–	–	–
cinknulo	–	–	–	–	–
cinknuli	–	–	–	–	0,01 / 1
cinknuly	–	–	–	–	–

(tab. 4)

⁷¹ BĚLIČ a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1964), s. 109.

⁷² HLAVSA a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1993), s. 91.

5.2.3. Sloveso *cvrnknout*

V případě slovesa *cvrnknout* byla rovněž prve kodifikována pouze varianta s nulovou kmenotvornou příponou,⁷³ ale od roku 1993 jsou za spisovné považovány oba tvary činného přičestí, *cvrnkl* i *cvrnknul*.⁷⁴ Tvar *cvrnkl* je v průměru 5× frekventovanější než tvar *cvrnknul*, jenž je méně náročný z výslovnostního hlediska, a tudíž lze předpokládat jeho vyšší frekvenci v jazyce mluveném. Nárůst frekvence tvaru *cvrnknul* pozoruji v korpusech SYN2005 a SYN2015, jedná se však o nárůst minimální (viz tab. 5).

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
cvrnkl	0,12 / 14	0,22 / 27	0,25 / 30	0,07 / 8	0,26 / 32
cvrnkla	0,07 / 9	0,12 / 15	0,01 / 12	0,16 / 19	0,12 / 15
cvrnklo	0,01 / 1	0,01 / 1	0,02 / 2	0,01 / 1	0,2 / 3
cvrnkli	–	0,02 / 2	–	0,01 / 1	0,01 / 1
cvrnkly	–	0,01 / 1	0,02 / 2	0,01 / 1	–
cvrnknul	0,02 / 3	0,07 / 9	0,02 / 2	0,06 / 7	0,02 / 3
cvrnknula	–	–	–	–	–
cvrnknulo	–	–	–	–	–
cvrnknuli	–	–	–	–	–
cvrnknuly	–	–	–	–	–

(tab. 5)

5.2.4. Sloveso *dupnout*

Rovněž u slovesa *dupnout* připouštěla kodifikace po roce 1957 ve spisovném jazyce pouze užití tvaru s nulovou kmenotvornou příponou,⁷⁵ kodifikace z roku 1993 však povolila užívat ve spisovném jazyce i tvar analogický.⁷⁶ Tvar původní v tomto případě dominuje, analogický tvar *dupnul* je průměrně 3× méně frekventovaný. K nárůstu varianty *dupnul* oproti tvaru původnímu dochází v korpusech SYN2015 a SYN2020 (viz tab. 6), nutno však podotknout že se nejedná

⁷³ BĚLIČ a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1964), s. 110.

⁷⁴ Internetová jazyková příručka [online] (2008–2023). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Cit. 6. 12. 2023. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=cvrnknout>

⁷⁵ BĚLIČ a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1964), s. 126.

⁷⁶ HLAVSA a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1993), s. 109.

o velké odchylky, rozdíl mezi variantami je dvojnásobný v korpusu SYN2000, trojnásobný v korpusu SYN2005, čtyřnásobný v korpusu SYN2010, dvojnásobný v korpusu SYN2015 a opět trojnásobný v korpusu SYN2020, což nasvědčuje zjevné stabilitě v distribuci zmíněných tvarů.

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
dupl	0,31 / 38	0,87 / 107	1,03 / 125	0,75 / 91	0,83 / 101
dupla	0,28 / 34	0,48 / 59	0,72 / 88	0,71 / 86	0,67 / 82
duplo	0,02 / 2	–	0,05 / 6	0,05 / 6	0,18 / 22
dupli	0,02 / 2	0,02 / 3	0,07 / 9	0,05 / 6	0,07 / 8
duply	0,01 / 1	0,02 / 2	–	0,01 / 1	0,01 / 1
dupnul	0,16 / 19	0,33 / 41	0,24 / 29	0,32 / 39	0,28 / 34
dupnula	–	–	–	–	–
dupnulo	–	–	–	–	–
dupnuli	–	0,02 / 3	–	–	–
dupnuly	–	–	–	–	–

(tab. 6)

5.2.5. Sloveso *chňapnout*

Původním tvarem činného příčestí slovesa *chňapnout* a jediným kodifikovaným tvarem podle *Pravidel českého pravopisu* po roce 1957 byl tvar *chňapl*,⁷⁷ v roce 1993 byl však kodifikován rovněž tvar s příponou *-nu*.⁷⁸ Tvar *chňapl* je v průměru 8× frekventovanější než tvar *chňapnul*, progresi kmenotvorné přípony *-nu*- pozorují v korpusech SYN2010 a SYN2015 (viz tab. 7).

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
chňapl	0,35 / 42	1,09 / 133	0,9 / 110	0,78 / 94	0,68 / 83
chňapla	0,2 / 24	0,38 / 47	0,82 / 100	0,52 / 63	0,52 / 63
chňaplo	0,02 / 2	0,02 / 3	0,03 / 4	0,01 / 1	0,09 / 11
chňapli	0,03 / 4	0,05 / 6	0,06 / 7	0,09 / 11	0,03 / 4
chňaply	0,03 / 4	0,07 / 8	0,02 / 2	0,06 / 7	0,03 / 3

⁷⁷ BĚLIČ a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1964), s. 144.

⁷⁸ HLAVSA a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1993), s. 130.

chňapnul	0,08 / 10	0,07 / 9	0,1 / 12	0,14 / 17	0,07 / 8
chňapnula	–	–	–	–	–
chňapnulo	–	–	–	–	–
chňapnuli	–	–	–	–	0,01 / 1
chňapnuly	–	–	–	–	–

(tab. 7)

5.2.6. Sloveso *klapnout* a jeho předponová slovesa

Sloveso *klapnout* disponuje od roku 1993 rovněž dvěma spisovnými tvary činného příčestí, *klapl* a *klapnul*,⁷⁹ přestože *Pravidla českého pravopisu* po roce 1957 uznávala za spisovný pouze původní tvar *klapl*.⁸⁰ Tento tvar v uvedených korpusech řady SYN převládá, zatímco tvar analogický čítá celkem pouhých 10 výskytů, a to v korpusech SYN2000, SYN2010, SYN2015 a SYN2020 (viz tab. 8).

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
klapl	0,08 / 10	0,06 / 7	0,08 / 10	0,09 / 11	0,02 / 3
klapla	0,07 / 9	0,16 / 19	0,12 / 15	0,11 / 13	0,18 / 22
klaplo	0,31 / 38	0,48 / 59	0,77 / 94	0,65 / 79	0,95 / 116
klapli	–	–	–	–	–
klaply	0,13 / 16	0,38 / 47	0,26 / 32	0,18 / 22	0,27 / 33
klapnul	0,01 / 1	–	0,02 / 3	0,02 / 3	0,02 / 3
klapnula	–	–	–	–	–
klapnulo	–	–	–	–	0,01 / 1
klapnuli	–	–	–	–	–
klapnuly	–	–	–	–	–

(tab. 8)

U předponových sloves *zaklapnout* a *sklapnout* je už frekvence mnohem průkaznější. U prvního ze zmiňovaných jednoznačně dominuje původní tvar *zaklapl*, jenž je v průměru 17× frekventovanější než tvar analogický. U druhého slovesa

⁷⁹ Tamtéž, s. 143.

⁸⁰ BĚLIČ a kol. *Pravidla českého pravopisu: školní vydání* (1964), s. 158.

opět převládá původní tvar *sklapl*, ale tentokrát je jeho frekvence v průměru jen 5× vyšší než frekvence tvaru analogického. V obou případech pozorují nejnižší poměr relativních frekvencí obou variant v korpusech SYN2010 a SYN2015.

5.2.7. Sloveso *klepnout*

Činné přičestí slovesa *klepnout* bylo po roce 1957 kodifikováno pouze v podobě *klepl*.⁸¹ Školní vydání *Pravidel českého pravopisu* z roku 1993 však toto sloveso neobsahuje vůbec, specifikuje pouze podobu činného přičestí slovesa *klepat*, jež není předmětem mého zkoumání. *Internetová jazyková příručka* nicméně uvádí za možné oba tvary, *klepl* i *klepnul*.⁸² Z níže uvedených dat (viz tab. 9) vyvozují, že tvar s nulovou kmenotvornou příponou se vyskytuje v průměru 13× častěji než tvar s kmenotvornou příponou *-nu-*. Nejmenší poměr relativních frekvencí variant mapují v korpusech SYN2005 a SYN2015.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
klepl	0,56 / 68	0,56 / 68	0,51 / 62	0,29 / 35	0,44 / 53
klepla	0,22 / 27	0,31 / 38	0,4 / 49	0,23 / 28	0,27 / 33
kleplo	0,02 / 3	0,1 / 12	0,08 / 10	0,11 / 13	0,11 / 14
klepli	0,07 / 8	0,04 / 5	0,02 / 3	0,11 / 13	0,03 / 4
kleply	0,02 / 2	0,02 / 2	0,02 / 3	0,01 / 1	0,02 / 3
klepnul	0,02 / 2	0,07 / 8	0,03 / 4	0,03 / 4	0,03 / 4
klepnula	–	–	–	–	–
klepnulo	–	–	–	–	–
klepnuli	–	–	–	–	–
klepnuly	–	–	–	–	–

(tab. 9)

⁸¹ Tamtéž, s. 158.

⁸² Internetová jazyková příručka [online] (2008–2023). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Cit. 6. 12. 2023. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=klepnout>

5.2.8. Sloveso *mrknout*

V případě slovesa *mrknout* byl v roce 1957 kodifikován pouze tvar *mrkl*,⁸³ dubleta *mrknul* byla do spisovného jazyka přidána až v roce 1993.⁸⁴ Varianta s nulovou kmenotvornou příponou zůstává nadále v průměru 4× frekventovanější než varianta s příponou *-nu-*. Nárůst užití této přípony spatřuji ve tvarech maskulina singuláru v korpusech SYN2010 a SYN2015 (viz tab. 10), znovu bych však chtěla podotknout, že se jedná o rozdíl nevelký: dvojnásobný v korpusu SYN2000, šestinásobný v korpusu SYN2005, čtyřnásobný v korpusu SYN2010, trojnásobný v korpusu SYN2015 a opět čtyřnásobný v korpusu SYN2020. Pronikání této přípony je možné zaznamenat i v dalších tvarech činného přičestí (zejména ve tvaru *mrknula*), a to i přestože se zmíněná přípona v ostatních tvarech běžně neprojevuje.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
mrkl	1,32 / 160	4,07 / 498	4,21 / 512	4,46 / 539	4,9 / 597
mrkla	0,98 / 119	2,05 / 251	2,98 / 363	3,18 / 384	3,27 / 398
mrklo	0,01 / 1	0,09 / 11	0,12 / 15	0,03 / 4	0,15 / 18
mrkli	0,14 / 17	0,24 / 29	0,35 / 42	0,18 / 22	0,25 / 31
mrkly	0,06 / 7	0,09 / 11	0,12 / 14	0,01 / 1	0,11 / 14
mrknul	0,55 / 66	0,69 / 84	1,2 / 146	1,38 / 167	1,17 / 142
mrknula	–	0,01 / 1	0,01 / 1	0,02 / 3	0,02 / 2
mrknulo	–	–	–	–	–
mrknuli	–	0,01 / 1	–	–	–
mrknuly	–	–	–	0,01 / 1	–

(tab. 10)

5.2.9. Sloveso *plácnout* a jeho předponová slovesa

Taktéž u slovesa *plácnout* byl k původnímu tvaru *plácl*⁸⁵ přidán v roce 1993 dubletní tvar *plácnul*.⁸⁶ Poměr relativní frekvence obou variant napříč korpusem

⁸³ BĚLIČ a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1964), s. 191.

⁸⁴ HLAVSA a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1993), s. 196.

⁸⁵ BĚLIČ a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1964), s. 230.

⁸⁶ HLAVSA a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1993), s. 218.

zůstává takřka stabilní (viz tab. 11): tvar *plácl* je v korpusu SYN2000 4× frekventovanější než tvar *plácnul*, v korpusu SYN2005 je 5× frekventovanější, v korpusu SYN2010 4× frekventovanější, v korpusu SYN2015 4× frekventovanější a v korpusu SYN2020 6× frekventovanější. Tvar původní má tak v průměru 5× vyšší četnost výskytu než tvar analogický.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
plácl	1,03 / 124	2,6 / 318	1,82 / 221	2,24 / 271	2,16 / 263
plácla	0,38 / 46	0,98 / 120	1,21 / 147	1,58 / 191	1,31 / 159
pláclo	0,02 / 3	0,03 / 4	0,02 / 2	0,07 / 8	0,04 / 5
plácli	0,27 / 33	0,41 / 50	0,35 / 43	0,53 / 64	0,55 / 67
plácly	0,03 / 4	0,07 / 9	0,06 / 7	0,11 / 13	0,08 / 10
plácnul	0,27 / 33	0,48 / 59	0,46 / 56	0,56 / 68	0,37 / 45
plácnula	–	–	0,01 / 1	–	–
plácnulo	–	–	–	–	–
plácnuli	–	–	–	–	–
plácnuly	–	–	–	–	–

(tab. 11)

U sloves předponových je pak užití původního tvaru činného přičestí daleko četnější: tvar *příplácl* je v průměru 10× více frekventovaný než *příplácnul* a tvar *rozplácl* v průměru 9× více frekventovaný než *rozplácnul*. Nárůst užití varianty s *-nu-* oproti jejímu protějšku mapují u prvního ze zmíněných sloves v korpusech SYN2015 a SYN2020, u druhého v korpusech SYN2010 a SYN2020.

5.2.10. Sloveso *prásknout* (*odprásknout*)

Původním tvarem slovesa *prásknout* je tvar s nulovou kmenotvornou příponou *práskl*,⁸⁷ k němuž byl v roce 1993 přidán dubletní tvar *prásknul*.⁸⁸ Tvar původní se v korpusech řady SYN vyskytuje v průměru 4× častěji než tvar analogický (viz tab. 12). Poměr relativních frekvencí obou dublet je i zde bez větších odchylek: dvojnásobný rozdíl v relativní frekvenci v korpusu SYN2000,

⁸⁷ BĚLIČ a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1964), s. 246.

⁸⁸ HLAVSA a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1993), s. 234.

čtyřnásobný v korpusu SYN2005, čtyřnásobný v korpusu SYN2010, trojnásobný v korpusu SYN2015 a znovu čtyřnásobný v korpusu SYN2020.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
práskl	0,52 / 63	1,89 / 231	1,8 / 219	1,78 / 215	1,33 / 162
práskla	0,4 / 48	0,96 / 118	1,15 / 140	1,46 / 176	1,29 / 157
prásklo	0,11 / 13	0,12 / 15	0,14 / 17	0,13 / 16	0,11 / 13
práskli	0,07 / 9	0,19 / 23	0,16 / 19	0,11 / 13	0,18 / 22
práskly	0,17 / 20	0,47 / 57	0,24 / 29	0,33 / 40	0,32 / 39
prásknul	0,25 / 30	0,44 / 54	0,45 / 55	0,57 / 69	0,37 / 45
prásknula	–	–	–	0,01 / 1	0,01 / 1
prásknulo	–	–	–	–	–
prásknuli	–	–	–	–	–
prásknuly	–	–	–	–	–

(tab. 12)

V případě předponového slovesa *odprásknout* je poměr obou dubletních tvarů opět takřka vyrovnaný s tou výjimkou, že v korpusech SYN2000 a SYN2005 tvar analogický převyšuje o jeden výskyt tvar původní.

5.2.11. Dílčí závěr

Na vybraných příkladech je patrné, že progresse kmenotvorné přípony *-nu-* se v největší míře projevuje právě ve tvaru maskulina singuláru, zatímco v ostatních tvarech je její výskyt pouze příležitostný.

V případě všech výše uvedených sloves došlo ke změně v kodifikaci, a sice že po roce 1957 byly za spisovné označovány pouze tvary s nulovou kmenotvornou příponou a tvary s příponou *-nu-* byly do spisovného jazyka přidány až v roce 1993. Přestože jsou však analogické tvary u všech vybraných sloves v současnosti kodifikovány, jejich frekvence bývá obvykle nižší než frekvence tvarů původních.

Za slovesa, u nichž je přítomen nejmenší frekvenční rozdíl mezi tvary původními a analogickými, pokládám slovesa *cinknout* a *dupnout*, u obou je tvar s příponou *-nu-* v průměru jen 3× méně frekventovaný než tvar s nulovou kmenotvornou příponou. Po nich následují slovesa *mrknout* a *prásknout*, u nichž je

četnost výskytu analogického tvaru přibližně jen 4× nižší než u tvaru původního. V neposlední řadě je třeba zmínit slovesa *bouchnout*, *cvrnknout*, *sklapnout* a *plácnout*, u nichž jsou tvary původní průměrně 5× více frekventované než tvary analogické.

Poměr relativních frekvencí možných variant napříč korpusey bývá zpravidla kolísavý, stabilitu pozoruji jen v případě sloves *dupnout*, *mrknout*, *plácnout* a *prásknout*. Kontinuální pokles jsem zaznamenala u slovesa *cinknout*.

5.3. Slovesa hovorová a expresivní

Mluvnice češtiny za příklady sloves hovorových a expresivních uvádí: „expr.: *blebhnout*, *ceknout*, *(ne)dutnout*, *frnknout*, *hrknout*, *(ne)muknout*, *špitnout*, *ťápnout*; hovor.: *čutnout*, *kouknout se*, *risknout*, *stopnout*, *šťouchnout*, *tipnout*; hovor. expr.: *bácnout*, *breptnout*, *juknout*, *pláchnout*, *trumfnout* aj.“⁸⁹

Z tohoto výběru vyřazuji všechna slovesa, jež nejsou obsažena v mnou užívaných školních vydáních *Pravidel českého pravopisu*: *blebhnout*, *frnknout*, *(ne)muknout*, *ťápnout*, *čutnout*, *risknout*, *stopnout*, *tipnout*, *bácnout*, *breptnout*, *juknout* a *trumfnout*. Dále se výběr zkoumaných sloves ještě zúží o slovesa, jejichž četnost výskytu se napříč vybranými korpusey řady SYN pohybuje v řádech nižších jednotek: *ceknout* a *(ne)dutnout*. V případě slovesa *ceknout* má varianta *cekl* v celkovém součtu pouze 8 výskytů, a to v korpusech SYN2000, SYN2005, SYN2015 a SYN2020, zatímco varianta *ceknul* čítá pouhých 5 výskytů, a to v korpusech SYN2010, SYN2015 a SYN2020. Sloveso *nedutnout* se v korpusech nevyskytuje vůbec.

Předmětem zkoumání tak zůstávají slovesa *kouknout (se)*, *pláchnout*, *špitnout*, *šťouchnout* a *hrknout*, respektive jeho předponové sloveso *vyhrknout*.

5.3.1. Sloveso *hrknout (vyhrknout)*

U sloves *hrknout* i *vyhrknout* byla po roce 1957 kodifikována jen varianta s nulovou kmenotvornou příponou,⁹⁰ v roce 1993 byla však jejich činná příděť rozšířena o podobu s kmenotvornou příponou *-nu*.⁹¹

Četnost výskytů variant *hrkl* i *hrknul* je v tomto případě velmi omezená, původní tvar má v součtu pouhé 3 výskyty, a to v korpusech SYN2005, SYN2015

⁸⁹ KOMÁREK – KOŘENSKÝ – PETR. *Mluvnice češtiny 2* (1986), s. 444

⁹⁰ BĚLIČ a kol. *Pravidla českého pravopisu: školní vydání* (1964), s. 141, 348.

⁹¹ HLAVSA a kol. *Pravidla českého pravopisu: školní vydání* (1993), s. 127, 339.

a SYN2020, analogický tvar dosahuje v celkové míře 8 výskytů, a to v korpusech SYN2000, SYN2010, SYN2015 a SYN2020.

Výskyt variant *vyhrkl* a *vyhrknul* je mnohem více vypovídající, jednoznačně zde převládá užití původního tvaru (viz tab. 13), v průměru je tak relativní frekvence tvaru *vyhrkl* 44× vyšší než frekvence tvaru *vyhrknul*. Nárůst výskytu analogické varianty oproti jejímu protějšku zaznamenávám v korpusech SYN2010 a SYN2015.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
vyhrkl	2,16 / 261	5,22 / 639	7,23 / 879	5,62 / 679	5,9 / 719
vyhrkla	1,37 / 166	3,79 / 464	7,59 / 924	7,69 / 928	6,64 / 809
vyhrklo	0,08 / 10	0,24 / 29	0,15 / 18	0,08 / 9	0,08 / 10
vyhrkli	0,04 / 5	0,11 / 13	0,12 / 14	0,16 / 19	0,08 / 10
vyhrkly	0,47 / 57	0,97 / 119	1,09 / 132	1,02 / 123	1,11 / 135
vyhrknul	0,07 / 8	0,03 / 4	0,07 / 8	0,22 / 27	0,2 / 24
vyhrknula	–	–	–	–	–
vyhrknulo	–	–	–	–	–
vyhrknuli	–	–	–	–	–
vyhrknuly	–	–	–	–	–

(tab. 13)

5.3.2. Sloveso *kouknout (se)*

U slovesa *kouknout (se)* bylo po roce 1957 ve spisovném jazyce povoleno jen užití varianty *koukl (se)*,⁹² školní vydání *Pravidel českého pravopisu* z roku 1993 toto sloveso neobsahuje. *Internetová jazyková příručka* uvádí jako spisovné oba tvary, *koukl (se)* i *kouknul (se)*.⁹³

V praktické rovině převažuje užití původního tvaru *koukl (se)*. Poměr relativních frekvencí obou variant je v tomto případě dokonale stabilní, tvar *koukl (se)* je ve všech korpusech řady SYN 2× frekventovanější než tvar *kouknul (se)* (viz tab. 14).

⁹² BĚLIČ a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1964), s. 165.

⁹³ Internetová jazyková příručka [online] (2008–2023). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Cit. 20. 3. 2024. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=kouknout>

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
koukl	0,36 / 44	0,78 / 95	0,87 / 106	0,72 / 87	1,08 / 131
koukla	0,38 / 46	0,79 / 97	1,23 / 150	1,1 / 133	0,77 / 94
kouklo	0,01 / 1	–	–	0,02 / 2	–
koukli	0,12 / 15	0,23 / 28	0,29 / 35	0,22 / 27	0,3 / 37
koukly	0,03 / 3	0,01 / 1	0,05 / 6	0,03 / 4	0,03 / 3
kouknul	0,23 / 28	0,47 / 58	0,49 / 59	0,42 / 51	0,44 / 53
kouknula	–	–	–	–	–
kouknulo	–	–	–	–	–
kouknuli	–	–	–	–	–
kouknuly	–	–	–	–	–

(tab. 14)

5.3.3. Sloveso *pláchnout* (*upláchnout*)

U sloves *pláchnout* i *upláchnout* byl v roce 1957 kodifikován jen tvar s nulovou kmenotvornou příponou,⁹⁴ u slovesa *upláchnout* tomu bylo stejně i v roce 1993.⁹⁵ Sloveso *pláchnout* školní vydání *Pravidel českého pravopisu* z roku 1993 neobsahuje.

V praktické rovině převládá v obou případech užití tvaru s nulovou kmenotvornou příponou. U slovesa *pláchnout* zaznamenávám nejmenší poměr v četnosti výskytu obou variant v korpusech SYN2005 a SYN2020 (viz tab. 15). V průměru je tvar *pláchl* 2× frekventovanější než tvar *pláchnul*.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
pláchl	0,07 / 9	0,06 / 7	0,14 / 17	0,17 / 20	0,24 / 29
pláchla	0,05 / 6	0,03 / 3	0,03 / 4	0,07 / 8	0,08 / 10
pláchlo	–	0,01 / 1	–	0,02 / 2	–
pláchli	0,02 / 2	0,04 / 5	0,02 / 2	0,03 / 3	0,03 / 4
pláchly	–	–	0,01 / 1	–	0,01 / 1
pláchnul	0,03 / 4	0,05 / 6	0,08 / 10	0,03 / 4	0,09 / 11
pláchnula	–	–	–	–	–

⁹⁴ BĚLIČ a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1964), s. 230, 329.

⁹⁵ HLAVSA a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1993), s. 320.

pláchnulo	–	–	–	–	–
pláchnuli	–	–	–	–	–
pláchnuly	–	–	–	–	–

(tab. 15)

V případě slovesa *upláchnout* je frekvence tvaru *upláchnul* trvale nízká, úhrnem čítá pouhých 9 výskytů (viz tab. 16).

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
upláchl	0,03 / 3	0,23 / 28	0,13 / 16	0,08 / 10	0,12 / 15
upláchla	0,01 / 1	0,03 / 3	0,04 / 5	0,02 / 2	–
upláchlo	0,01 / 1	0,01 / 1	–	0,01 / 1	–
upláchli	0,02 / 2	0,05 / 6	0,03 / 4	0,03 / 3	–
upláchly	–	0,02 / 2	–	–	0,01 / 1
upláchnul	0,02 / 2	0,02 / 2	0,01 / 1	0,03 / 3	0,01 / 1
upláchnula	–	–	–	–	–
upláchnulo	–	–	–	–	–
upláchnuli	–	–	–	–	–
upláchnuly	–	–	–	–	–

(tab. 16)

5.3.4. Sloveso *špitnout*

Původním tvarem činného příčestí slovesa *špitnout* je tvar *špitl*,⁹⁶ dubletní tvar *špitnul* byl kodifikován až v roce 1993.⁹⁷ V praxi je častěji užívána varianta s nulovou kmenotvornou příponou (viz tab. 17), tvar s *-nu-* se užívá jen v omezené míře, jeho užití vůči relativní frekvenci původního tvaru navíc narůstá pouze v korpusu SYN2010, naopak v korpusech SYN2005, SYN2015 a SYN2020 výrazněji klesá: v korpusu SYN2005 je varianta *špitl* 11× frekventovanější než varianta *špitnul*, v korpusu SYN2015 je 21× frekventovanější a v korpusu SYN2020 23× frekventovanější. Průměrná relativní frekvence tvaru původního je přibližně 11× vyšší než průměrná relativní frekvence tvaru analogického.

⁹⁶ BĚLIČ a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1964), s. 313.

⁹⁷ HLAVSA a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1993), s. 302.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
špitl	0,27 / 33	0,74 / 91	0,63 / 77	0,62 / 75	0,7 / 85
špitla	0,41 / 49	1,35 / 165	1,87 / 228	1,41 / 170	2,11 / 257
špitlo	0,02 / 2	0,02 / 2	–	–	0,01 / 1
špitli	0,01 / 1	0,03 / 4	0,02 / 2	0,06 / 7	0,01 / 1
špitly	–	0,01 / 1	0,01 / 1	–	0,01 / 1
špitnul	0,06 / 7	0,07 / 8	0,09 / 11	0,03 / 3	0,03 / 4
špitnula	–	–	–	–	–
špitnulo	–	–	–	–	–
špitnuli	–	–	–	–	–
špitnuly	–	–	–	–	–

(tab. 17)

5.3.5. Sloveso *šťouchnout*

Také u slovesa *šťouchnout* došlo ve tvaru činného přičestí ke změně, po roce 1957 byl za spisovný považován pouze původní tvar *šťouchl*,⁹⁸ v roce 1993 byla však kodifikována rovněž varianta *šťouchnul*.⁹⁹ Původní tvar v tomto případě zcela dominuje napříč všemi uvedenými korpusy řady SYN (viz tab. 18), v průměru je jeho relativní frekvence 9× vyšší než frekvence tvaru *šťouchnul*. Nárůst užití dublety s *-nu-* nastává pouze v korpusu SYN2015.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
šťouchl	0,38 / 46	1,08 / 132	1,1 / 134	1,13 / 136	1,45 / 176
šťouchla	0,17 / 20	0,5 / 61	0,64 / 78	0,92 / 111	0,94 / 114
šťouchlo	–	0,03 / 4	0,02 / 2	–	0,02 / 2
šťouchli	0,01 / 1	0,05 / 6	0,06 / 7	0,05 / 6	0,02 / 2
šťouchly	–	–	0,03 / 3	0,01 / 1	–
šťouchnul	0,11 / 13	0,11 / 13	0,11 / 13	0,17 / 20	0,1 / 12
šťouchnula	–	–	–	–	–
šťouchnulo	–	–	–	–	–

⁹⁸ BĚLIČ a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1964), s. 314.

⁹⁹ HLAVSA a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1993), s. 303.

šťouchnuli	–	–	–	–	–
šťouchnuly	–	–	–	–	–

(tab. 18)

5.3.6. Dílčí závěr

V rámci zkoumaných expresivních a hovorových sloves zaznamenávám v činném přičestí změnu mezi kodifikacemi z let 1957 a 1993 u sloves *hrknout* (*vyhrknout*), *špitnout* a *šťouchnout*, u nichž byl původní tvar s nulovou kmenotvornou příponou doplněn o variantu s kmenotvornou příponou *-nu-*. Jen tvar bez této přípony zůstal ponechán u slovesa *upláchnout*.

Slovesa *kouknout* (*se*) a *pláchnout* školní vydání *Pravidel českého pravopisu* z roku 1993 neobsahuje, zároveň se jedná o slovesa, u nichž panuje nejmenší rozdíl mezi užitím tvaru původního a analogického.

Poměr relativních frekvencí tvarů původních a analogických napříč vybranými korpusy kolísá u všech sloves, výjimkou je sloveso *kouknout* (*se*), u něhož pozorují dokonalou stabilitu mezi variantami.

5.4. Slovesa obsahující v tvarotvorném základu slabikotvorné *r/l*

V *Mluvnici češtiny* se uvádí, že slovesa, která ve svém tvarotvorném základu obsahují slabikotvorné *r/l*, tvoří v činném přičestí dubletní tvar s kmenotvornou příponou *-nu-*, jenž bývá s ohledem na výslovnost preferován, a je tak chápán jako stylově bezpříznakový.¹⁰⁰ Pro příklad jsou zde uvedena slovesa *blbnout*, *krknout*, *smlsnout*, *zvrtnout* a *vrhnout*. *Akademická příručka* k nim přidává ještě sloveso *zhltnout*.¹⁰¹

Všechna zmíněná slovesa budou zmapována níže v jednotlivých podkapitolách, výjimkou je pouze sloveso *blbnout*, které do svého průzkumu nezahrnuji, a to z důvodu, že ani jedny z *Pravidel českého pravopisu*, která ve své práci využívám, toto sloveso neobsahují. Naopak budou do výběru přidána slovesa *drhnout* a *mrznout*, jejichž varianty činného přičestí si jsou v praktické rovině takřka rovny.

¹⁰⁰ KOMÁREK – KOŘENSKÝ – PETR. *Mluvnice češtiny 2* (1986), s. 447.

¹⁰¹ PRAVDOVÁ – SVOBODOVÁ. *Akademická příručka českého jazyka* (2019), s. 462.

5.4.1. Sloveso *drhnout* a jeho předponová slovesa

Po roce 1957 byl u slovesa *drhnout* kodifikován jako spisovný tvar činného přičestí pouze tvar *drhl*,¹⁰² v současnosti je ovšem povoleno užití obou tvarů, *drhl* i *drhnul*.¹⁰³ Postupné začleňování analogického tvaru *drhnul* je zjevné rovněž ve vybraných korpusech (viz tab. 19): zatímco v korpusech SYN2000 a SYN2005 jednoznačně dominuje původní tvar *drhl*, v korpusech SYN2010 dochází k vyrovnání těchto tvarů, a v korpusech SYN2015 a SYN2020 dokonce převažuje výskyt tvaru analogického. Zásadní roli v tomto posunu plní bezpochyby usnadnění výslovnosti. Průměrná relativní frekvence pak nepatrně vypovídá ve prospěch tvaru s kmenotvornou příponou *-nu-*.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
drhl	0,09 / 11	0,39 / 48	0,17 / 21	0,17 / 21	0,12 / 14
drhla	0,43 / 52	0,71 / 87	0,51 / 62	0,65 / 78	0,64 / 78
drhlo	0,03 / 4	0,1 / 12	0,1 / 12	0,19 / 23	0,28 / 34
drhli	0,05 / 6	0,16 / 19	0,12 / 15	0,1 / 12	0,12 / 14
drhly	0,07 / 8	0,21 / 26	0,15 / 18	0,17 / 21	0,15 / 18
drhnul	0,07 / 9	0,19 / 23	0,17 / 21	0,4 / 48	0,15 / 18
drhnula	–	0,02 / 2	0,01 / 1	–	–
drhnulo	–	–	–	–	–
drhnuli	–	–	–	–	–
drhnuly	–	–	–	–	–

(tab. 19)

Výslovnostní faktor se však v takové míře neprojevuje u předponového slovesa *zadržnout*, u něhož se navrácí výrazná dominance původního tvaru. Z poměru obou průměrných relativních frekvencí vyplývá, že tvar *zadržl* je průměrně 11× frekventovanější než tvar *zadržnul*. Kontinuální nárůst výskytu analogického tvaru je stejně jako u slovesa *drhnout* přítomen v korpusech SYN2010, SYN2015 a SYN2020 (viz tab. 20).

¹⁰² BĚLIČ a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1964), s. 124.

¹⁰³ HLAVSA a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1993), s. 107.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zdrhl	0,24 / 29	0,52 / 64	0,73 / 89	0,93 / 112	0,94 / 114
zdrhla	0,22 / 27	0,36 / 44	0,5 / 61	0,48 / 58	0,58 / 71
zdrhlo	0,16 / 19	0,22 / 27	0,49 / 59	0,4 / 48	0,31 / 38
zdrhli	–	0,03 / 3	0,01 / 1	0,03 / 4	0,05 / 6
zdrhly	0,06 / 7	0,06 / 7	0,12 / 14	0,08 / 10	0,07 / 8
zdrhnul	0,01 / 1	0,02 / 2	0,07 / 8	0,1 / 12	0,1 / 12
zdrhnula	–	–	–	–	–
zdrhnulo	–	–	–	–	–
zdrhnuli	–	–	–	–	–
zdrhnuly	–	–	–	–	–

(tab. 20)

Zřetelnou dominanci analogického tvaru lze naopak pozorovat v případě slovesa *zdrhnout* (viz tab. 21), zde je ovšem kromě výslovnosti třeba vzít v potaz i faktor sémantický. Domnívám se, že výsledek zkresluje právě skutečnost, že vedle spisovného užití slovesa ve významu *zdrhnout, upravit do záhybů* či *spojit zdrhovadlem*,¹⁰⁴ figuruje v korpusu výrazně také užití slovesa v nespisovném významu *utéci*. Častější užití lze tak pozorovat u tvaru *zdrhnul*, který je v průměru 3× frekventovanější než tvar *zdrhl*, nelze však bezpečně prohlásit, co je toho jednoznačnou příčinou.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zdrhl	0,04 / 5	0,21 / 26	0,08 / 10	0,16 / 19	0,16 / 20
zdrhla	0,13 / 16	0,23 / 28	0,27 / 33	0,41 / 50	0,48 / 59
zdrhlo	–	–	0,01 / 1	0,04 / 5	0,02 / 2
zdrhli	0,11 / 13	0,21 / 26	0,22 / 27	0,22 / 27	0,16 / 20
zdrhly	0,01 / 1	0,04 / 5	0,05 / 6	0,06 / 7	0,03 / 4
zdrhnul	0,2 / 24	0,42 / 51	0,44 / 53	0,56 / 67	0,46 / 56
zdrhnula	–	–	–	–	–
zdrhnulo	–	–	–	–	–
zdrhnuli	–	–	–	–	–

¹⁰⁴ HLAVSA a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1993), s. 366.

zdrhnuly	–	–	–	–	–
----------	---	---	---	---	---

(tab. 21)

5.4.2. Sloveso *krknout*

U slovesa *krknout* byly již v roce 1957 kodifikovány obě podoby činného přičestí, *krkl* i *krknul*.¹⁰⁵ V praxi lze pozorovat vyšší výskyt varianty *krkl* v korpusech SYN2000, SYN2005 a SYN2020, tvar *krknul* naopak převyšuje svou dubletu v korpusech SYN2010 a SYN2015 (viz tab. 22). Jedná se ovšem o velmi omezený výskyt obou tvarů, z něhož nelze utvořit obecně platný závěr. V součtu má každý z tvarů přesně po 33 výskytech.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
krkl	0,04 / 5	0,07 / 9	0,03 / 4	0,09 / 11	0,03 / 4
krkla	–	0,05 / 6	–	0,01 / 1	0,02 / 2
krklo	–	–	0,01 / 1	–	–
krkli	–	–	–	0,01 / 1	–
krkly	–	–	–	–	–
krknul	0,03 / 3	0,03 / 3	0,07 / 8	0,14 / 17	0,02 / 2
krknula	–	–	–	–	0,01 / 1
krknulo	–	–	–	–	–
krknuli	–	–	–	–	–
krknuly	–	–	–	–	–

(tab. 22)

5.4.3. Sloveso *mrznout* a jeho předponová slovesa

U slovesa *mrznout* a u předponových sloves *umrznout*, *zamrznout* a *zmrznout* byly po roce 1957 kodifikovány pouze původní tvary s nulovou kmenotvornou příponou, tvary s kmenotvornou příponou *-nu-* byly přidány teprve v roce 1993.

Na základě získaných korpusových dat vyplývají následující výsledky:

Varianta *mrzl* je v průměru 2× frekventovanější než varianta *mrznul*. Poměr užití jednotlivých variant je takřka stabilní (viz tab. 23).

¹⁰⁵ BĚLIČ a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1964), s. 168.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
mrzl	0,07 / 9	0,08 / 10	0,14 / 17	0,16 / 19	0,11 / 13
mrzla	0,07 / 8	0,16 / 19	0,22 / 27	0,25 / 30	0,12 / 15
mrzlo	0,7 / 84	0,96 / 117	0,86 / 104	1,15 / 139	1,02 / 124
mrzli	0,27 / 32	0,27 / 33	0,15 / 18	0,22 / 27	0,21 / 26
mrzly	0,08 / 10	0,14 / 17	0,12 / 15	0,16 / 19	0,21 / 25
mrznul	0,05 / 6	0,05 / 6	0,11 / 13	0,12 / 15	0,04 / 5
mrznula	–	–	–	–	–
mrznulo	–	–	–	–	–
mrznuli	–	–	–	–	–
mrznuly	–	–	–	–	–

(tab. 23)

Varianta *umrzl* je v průměru 5× frekventovanější než varianta *umrznul*. Užití tvaru s kmenotvornou příponou *-nu-* oproti tvaru bez této přípony je následující: v korpusu SYN2000 je tvar *umrzl* 6× frekventovanější než tvar *umrznul*, v korpusech SYN2005 i SYN2010 je 4× frekventovanější, v korpusu SYN2015 je 7× frekventovanější a v korpusu SYN2020 je 5× frekventovanější (viz tab. 24).

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
umrzl	0,11 / 13	0,11 / 14	0,16 / 20	0,22 / 27	0,15 / 18
umrzla	0,03 / 3	0,03 / 4	0,08 / 10	0,08 / 9	0,14 / 17
umrzlo	0,07 / 8	0,06 / 7	0,02 / 2	0,11 / 13	0,12 / 15
umrzli	0,06 / 7	0,03 / 3	0,18 / 22	0,1 / 12	0,17 / 21
umrzly	0,03 / 3	0,05 / 6	0,03 / 3	0,03 / 3	0,05 / 6
umrznul	0,02 / 2	0,03 / 4	0,04 / 5	0,03 / 3	0,03 / 3
umrznula	–	–	–	–	–
umrznulo	–	–	–	–	–
umrznuli	–	–	–	–	–
umrznuly	–	–	–	–	–

(tab. 24)

Varianta *zamrzl* je v průměru 11× frekventovanější než varianta *zamrznul*. K nárůstu relativní frekvence tvaru s *-nu-* oproti průměrné relativní frekvenci

tvaru s nulovou kmenotvornou příponou dochází jen v korpusu SYN2010 (viz tab. 25).

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zamrzl	0,21 / 25	0,36 / 44	0,43 / 52	0,47 / 57	0,59 / 72
zamrzla	0,44 / 53	0,48 / 59	0,5 / 61	0,49 / 69	0,6 / 73
zamrzlo	0,11 / 13	0,28 / 34	0,33 / 40	0,22 / 27	0,39 / 48
zamrzli	0,01 / 1	0,02 / 2	0,03 / 4	0,12 / 15	0,09 / 11
zamrzly	0,22 / 27	0,32 / 39	0,36 / 44	0,3 / 36	0,33 / 40
zamrznul	0,01 / 1	0,01 / 1	0,06 / 7	0,06 / 7	0,05 / 6
zamrznula	–	–	–	–	–
zamrznulo	–	–	–	–	–
zamrznuli	–	–	–	–	–
zamrznuly	–	–	–	–	–

(tab. 25)

Varianta *zmrzl* je v průměru 5× frekventovanější než varianta *zmrznul*. Progrese kmenotvorné přípony *-nu-* je v tomto případě téměř kontinuální (viz tab. 26). Nárůst mapuji v korpusech SYN2005, SYN2015 a SYN2020, zároveň považuji pokles přítomný v korpusu SYN2010 za vcelku mírný: v korpusu SYN2005 je relativní frekvence tvaru *zmrzl* 6× vyšší než relativní frekvence tvaru *zmrznul*, v korpusu SYN2010 je pak relativní frekvence původního tvaru vyšší 7×.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zmrzl	0,26 / 31	0,65 / 79	0,46 / 56	0,42 / 51	0,39 / 48
zmrzla	0,15 / 18	0,36 / 44	0,41 / 50	0,41 / 50	0,28 / 34
zmrzlo	0,09 / 11	0,11 / 14	0,17 / 21	0,2 / 24	0,22 / 27
zmrzli	0,12 / 14	0,16 / 19	0,17 / 21	0,12 / 15	0,16 / 20
zmrzly	0,11 / 13	0,13 / 16	0,19 / 23	0,2 / 24	0,21 / 25
zmrznul	0,02 / 2	0,11 / 13	0,07 / 8	0,11 / 13	0,13 / 16
zmrznula	–	–	–	–	–
zmrznulo	–	–	–	–	–
zmrznuli	–	–	–	–	–
zmrznuly	–	–	–	–	–

(tab. 26)

5.4.4. Sloveso *smlsnout*

U slovesa *smlsnout* byly obě varianty činného příčestí kodifikovány již v roce 1957.¹⁰⁶ Tvar *smlsl* zde převládá pouze v korpusu SYN2000, tvar *smlsnul* naopak dominuje v korpusech SYN2005, SYN2010, SYN2015 a SYN2020 (viz tab. 27), v průměru je tak jeho relativní frekvence 3× vyšší.

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
smlsl	0,04 / 5	0,03 / 4	0,03 / 3	0,04 / 5	0,02 / 2
smlsla	0,04 / 5	0,06 / 7	0,05 / 6	0,04 / 5	0,06 / 7
smlslo	–	0,02 / 2	0,03 / 4	0,02 / 2	0,02 / 2
smlsli	0,06 / 7	0,06 / 7	0,16 / 20	0,12 / 14	0,12 / 15
smlsly	0,02 / 2	0,02 / 2	0,03 / 4	0,01 / 1	0,03 / 3
smlsnul	0,03 / 4	0,07 / 8	0,13 / 16	0,12 / 15	0,12 / 14
smlsnula	–	–	–	0,01 / 1	0,01 / 1
smlsnulo	–	–	–	–	0,01 / 1
smlsnuli	–	0,01 / 1	–	–	–
smlsnuly	–	–	–	–	–

(tab. 27)

5.4.5. Sloveso *vrhnout* a jeho předponová slovesa

Obě pravopisné kodifikace povolují ve spisovném jazyce u slovesa *vrhnout* pouze užití tvaru s nulovou kmenotvornou příponou, je-li ovšem sloveso užito ve významu *zvracet*, je možné užít obou tvarů, *vrhl* i *vrhnul*.¹⁰⁷

V praktické rovině zaznamenávám nejvíce rostoucí relativní frekvenci tvaru s kmenotvornou příponou *-nu-* v korpusu SYN2015 (viz tab. 28), v němž je tvar *vrhl* 11× frekventovanější než tvar *vrhnul*. V průměru je relativní frekvence tvaru s nulovou kmenotvornou příponou 15× vyšší než frekvence tvaru s příponou *-nu-*, jelikož však nelze v korpusech řady SYN bezpečně oddělit jednotlivé významy slovesa, jedná se o výsledek zkreslený.

¹⁰⁶ BĚLIČ a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1964), s. 296.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 343–344.

HLAVSA a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1993), s. 335.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
vrhl	7,19 / 869	17,91 / 2 192	16,73 / 2 036	14,91 / 1 800	14,88 / 1 813
vrhla	4,44 / 537	10,14 / 1 241	10,78 / 1 312	11,49 / 1 387	10,03 / 1 222
vrhlo	0,53 / 64	1,2 / 147	1,04 / 127	0,8 / 96	0,83 / 101
vrhli	3,24 / 392	5,11 / 626	4,73 / 575	4,36 / 526	4,56 / 555
vrhly	0,8 / 97	1,35 / 165	1,15 / 140	1,26 / 152	1,07 / 130
vrhnul	0,53 / 64	0,89 / 109	0,9 / 109	1,34 / 162	1,14 / 139
vrhnula	–	–	–	–	0,01 / 1
vrhnulo	–	0,01 / 1	–	–	–
vrhnuli	–	–	0,02 / 2	0,04 / 5	–
vrhnuly	–	–	0,01 / 1	–	–

(tab. 28)

V případě sloves *navrhnout*, *odvrhnout*, *opovrhnout*, *podvrhnout*, *převrhnout*, *rozvrhnout*, *svrhnout*, *uvrhnout*, *zavrhnout* a *zvrhnout*, která jsou od původního slovesa tvořena prefixací, je spisovným tvarem podle obou pravopisných pravidel vždy pouze tvar s nulovou kmenotvornou příponou. V praktické rovině je výskyt nekodifikovaných tvarů s *-nu-* následující:

Tvar *navrhl* je v průměru 49× frekventovanější než tvar *navrhnul*. Četnost výskytu tvaru s *-nu-* narůstá v korpusech SYN2005 a SYN2015.

V případě slovesa *odvrhnout* je výskyt tvaru *odvrhnul* natolik nízký, že nelze stanovit platný závěr, v celkovém součtu se jedná pouze o 9 výskytů, a to v korpusech SYN2000, SYN2010 a SYN2020.

V případě slovesa *opovrhnout* se tvar *opovrhnul* v korpusu nevyskytuje.

Stejně je tomu u slovesa *podvrhnout*, tvar *podvrhnul* se v korpusu vůbec nevyskytuje.

Tvar *převrhl* je v průměru 19× frekventovanější než tvar *převrhnul*. Četnost výskytu tvaru s příponou *-nu-* narůstá jen v korpusu SYN2015.

Tvar *rozvrhnul* má v celkovém součtu pouze 4 výskyty, a to v korpusech SYN2000 a SYN2015.

Tvar *svrhl* je v průměru 16× frekventovanější než tvar *svrhnul*. Četnost výskytu tvaru s příponou *-nu-* narůstá v korpusech SYN2005 a SYN2015.

Tvar *uvrhnul* má v celkovém součtu jen 5 výskytů, a to v korpusech SYN2000, SYN2015 a SYN2020.

Tvar *zavrhl* je v průměru 27× frekventovanější než tvar *zavrhnul*. Četnost výskytu tvaru s příponou *-nu-* narůstá jen v korpusu SYN2010.

Tvar *zvrhl* je v průměru 10× frekventovanější než tvar *zvrhnul*. Nárůst varianty s *-nu-* oproti variantě bez této přípony zaznamenávám v korpusech SYN2005, SYN2010 a SYN2015.

Výjimku pak tvoří sloveso *vyvrhnout*, u něhož je – stejně jako v případě slovesa *vrhnout* – možné užití obou tvarů, jestliže je sloveso užitó ve významu *zvracet*. Tvar *vyvrhl* je v průměru 10× frekventovanější než tvar *vyvrhnul*, avšak i zde se může jednat o výsledek zkreslený. Nejmenší poměr mezi užitím varianty s nulovou kmenotvornou příponou a varianty s *-nu-* pozoruji v korpusu SYN2010.

5.4.6. Slovesa tvořená ze základového *-vrtnout*

U slovesa *podvrtnout* kodifikace od roku 1957 povolila užití tvarů s nulovou kmenotvornou příponou i s příponou *-nu-*,¹⁰⁸ jejich výskyt v korpusu je však omezený (viz tab. 29). Z níže přiložené tabulky lze vyčíst, že výskyt tvaru *podvrtl* mírně převyšuje výskyt dubletního tvaru *podvrtnul* ve všech uvedených korpusech řady SYN s výjimkou korpusu SYN2000, kde je výskyt obou tvarů vyrovnaný. Průměrná relativní frekvence tvaru s nulovou kmenotvornou příponou je přitom 2× vyšší než průměrná relativní frekvence tvaru s *-nu-*.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
podvrtl	0,09 / 11	0,07 / 8	0,08 / 10	0,05 / 6	0,03 / 3
podvrtla	0,03 / 3	0,03 / 3	0,05 / 6	0,04 / 5	0,03 / 3
podvrtlo	–	0,01 / 1	–	–	–
podvrtli	–	–	–	–	–
podvrtly	–	0,02 / 2	–	–	–
podvrtnul	0,09 / 11	0,03 / 3	0,02 / 2	0,03 / 4	0,01 / 1
podvrtnula	0,01 / 1	–	–	–	–
podvrtnulo	–	–	–	–	–
podvrtnuli	–	–	–	–	–

¹⁰⁸ BĚLIČ a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání (1964), s. 224.

podvrtnuly	–	–	–	–	–
------------	---	---	---	---	---

(tab. 29)

Také u slovesa *vyvrtnout* byly oba tvary činného přičestí považovány za spisovné již v roce 1957,¹⁰⁹ výskyt těchto tvarů v korpusu je však ještě nižší, než tomu bylo v předchozím případě. V celkovém součtu čítá tvar *vyvrtl* 17 výskytů, zatímco tvar *vyvrtnul* má 14 výskytů (viz tab. 30). Průměrná relativní frekvence obou tvarů je takřka vyrovnaná.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
vyvrtl	0,03 / 3	0,03 / 4	0,04 / 5	0,03 / 4	0,01 / 1
vyvrtla	0,03 / 3	0,03 / 3	0,03 / 3	0,08 / 10	0,05 / 6
vyvrtlo	–	–	–	–	–
vyvrtli	–	–	–	–	–
vyvrtly	–	–	–	–	–
vyvrtnul	0,02 / 2	0,03 / 4	0,03 / 4	0,01 / 1	0,03 / 3
vyvrtnula	–	0,01 / 1	–	–	–
vyvrtnulo	–	–	–	–	–
vyvrtnuli	–	–	–	–	–
vyvrtnuly	–	–	–	–	–

(tab. 30)

Výskyt tvarů slovesa *zvrtnout* vypovídá o tom, že ačkoliv má tvar *zvrtl* vyšší zastoupení napříč všemi uvedenými korpusy (viz tab. 31), jeho průměrná relativní frekvence je téměř rovna průměrné relativní frekvenci tvaru *zvrtnul*.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zvrtl	0,09 / 11	0,12 / 15	0,16 / 20	0,16 / 19	0,12 / 15
zvrta	0,08 / 10	0,25 / 30	0,26 / 31	0,31 / 37	0,4 / 49
zvtlo	0,4 / 48	0,92 / 112	0,92 / 112	1,09 / 131	1,18 / 144
zvtli	–	0,01 / 1	0,01 / 1	–	–
zvtly	0,02 / 2	0,03 / 4	0,07 / 8	0,12 / 15	0,06 / 7
zvrtnul	0,07 / 8	0,08 / 10	0,11 / 13	0,09 / 11	0,11 / 13

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 349.

zvrtnula	–	–	–	0,01 / 1	–
zvrtnulo	–	–	–	–	–
zvrtnuli	–	–	–	–	–
zvrtnuly	–	–	–	–	–

(tab. 31)

U všech dříve zmíněných sloves zůstává poměr tvarů s příponou *-nu-* a tvarů bez této přípony stabilní, je to však zapříčiněno omezenou četností výskytu obou zkoumaných tvarů.

5.4.7. Sloveso *zhltnout*

U slovesa *zhltnout* došlo v kodifikaci k posunu, zatímco po roce 1957 byl považován za spisovný pouze tvar s nulovou kmenotvornou příponou,¹¹⁰ *Pravidla českého pravopisu* z roku 1993 připouští také užití tvaru s příponou *-nu-*.¹¹¹ Ve výsledku je však výskyt obou tvarů takřka vyrovnaný (viz tab. 32), tvar *zhltl* je jen 2× frekventovanější než tvar *zhltnul*, jedinou odchylku mapují v korpusu SYN2005, v němž je první z tvarů 3× frekventovanější než tvar druhý.

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zhltl	0,13 / 16	0,34 / 42	0,3 / 36	0,34 / 41	0,3 / 37
zhltla	0,08 / 10	0,29 / 36	0,25 / 30	0,36 / 44	0,42 / 51
zhltlo	0,02 / 2	0,02 / 2	0,07 / 8	–	0,02 / 2
zhltli	0,06 / 7	0,14 / 17	0,09 / 11	0,17 / 21	0,12 / 14
zhltly	0,01 / 1	0,03 / 3	0,04 / 5	0,03 / 3	0,02 / 2
zhltnul	0,07 / 8	0,13 / 16	0,2 / 24	0,17 / 20	0,16 / 20
zhltnula	–	–	–	–	–
zhltnulo	–	–	–	–	–
zhltnuli	–	–	–	–	0,01 / 1
zhltnuly	–	–	–	–	–

(tab. 32)

¹¹⁰ Tamtéž, s. 376.

¹¹¹ HLAVSA a kol. *Pravidla českého pravopisu: školní vydání* (1993), s. 368.

5.4.8. Dílčí závěr

Slovesa, u nichž zaznamenávám změnu v kodifikaci, jsou *drhnout* (*zdrhnout*, *zadržnout*), *mrznout* (*umrznout*, *zamrznout*, *zmrznout*) a *zhltnout*. V případech sloves *krknout*, *smlsnout*, dále sloves tvořených ze základového *-vrtnout* a také sloves *vrhnout* a *vyvrhnout*, užitých ve významu *zvracet*, byla varianta s kmenotvornou příponou *-nu-* kodifikována již v roce 1957. U zbylých sloves, tedy *navrhnout*, *odvrhnout*, *opovrhnout*, *podvrhnout*, *převrhnout*, *rozvrhnout*, *svrhnout*, *uvrhnout*, *zavrhnout* a *zvrhnout* nebyla tato varianta kodifikována dosud.

Největší progresi přípony *-nu-* lze pozorovat ve tvarech *drhnul*, *smlsnul* a *zdrhnul*, které převyšují své protějšky bez této přípony, v posledním zmiňovaném je však výsledek patrně zkreslený vinou dvojího významu slovesa.

V průměrné relativní frekvenci si jsou oba tvary činného přičestí rovny v případě slovesa *zvrtnout*, tuto skutečnost ale zapříčiňuje omezená četnost výskytu obou variant. Za ním následují slovesa *mrznout*, *podvrtnout* a *zhltnout*, u nichž je užití původních tvarů s nulovou kmenotvornou příponou v průměru jen 2× vyšší než užití tvarů s příponou *-nu-*. Naopak nulový výskyt tvaru s příponou *-nu-* pozoruji z pochopitelných důvodů u sloves *opovrhnout* a *podvrhnout*, u nichž, jak už bylo zmiňováno, nebyl tento tvar dosud kodifikován.

5.5. Slovesa s tvarotvorným základem zakončeným neslabikotvorným *r/l/m*

Ve *Velké akademické gramatice* je uvedeno, že slovesa, jež mají svůj tvarotvorný základ zakončen neslabikotvorným *r/l/m*, zpravidla mívají ve tvaru maskulina singuláru přítomnou kmenotvornou příponu *-nu-*, výraznou roli zde totiž hraje ulehčení výslovnosti.¹¹² Nejvýraznějším představitelem zmíněné kategorie a jediným uvedeným příkladem je zde sloveso *stárnout*.

5.5.1. Sloveso *stárnout* (*zestárnout*)

U slovesa *stárnout* dovoľovala kodifikace po roce 1957 ve spisovném jazyce užití obou tvarů, *stárl* i *stárnul*.¹¹³ Snad i díky tomu, že je tvar s kmenotvornou příponou *-nu-* již dlouho součástí spisovného jazyka, je možné u tohoto slovesa pozorovat oproti předcházejícím výraznější výskyt této přípony také v jiných než

¹¹² ŠTÍCHA a kol. *Velká akademická gramatika spisovné češtiny* (2021), s. 714.

¹¹³ BĚLIČ a kol. *Pravidla českého pravopisu: školní vydání* (1964), s. 302.

jen maskulinních tvarech (zejména tvary *stárnula* a *stárnuli*). Progrese přípony *-nu-* je zde naprosto zřetelná, tvar *stárnul* stabilně převažuje svůj protějšek ve všech uvedených korpusech řady SYN (viz tab. 33): v korpusu SYN2000 jej převyšuje celkem 18×, v korpusech SYN2005, SYN2015 a SYN2020 jej převyšuje 2× a v korpusu SYN2010 pouze 1×. V průměru je jeho relativní frekvence 2× vyšší než frekvence tvaru *stárl*.

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
stárl	0,01 / 1	0,21 / 26	0,16 / 19	0,12 / 15	0,11 / 13
stárła	0,12 / 15	0,17 / 21	0,2 / 24	0,25 / 30	0,13 / 16
stárlo	0,03 / 3	0,05 / 6	0,01 / 1	0,03 / 3	0,03 / 3
stárli	0,1 / 12	0,18 / 22	0,11 / 13	0,16 / 19	0,12 / 14
stárly	0,05 / 6	0,11 / 14	0,04 / 5	0,04 / 5	0,02 / 2
stárnul	0,18 / 22	0,39 / 48	0,21 / 25	0,25 / 30	0,22 / 27
stárnula	–	0,01 / 1	0,01 / 1	0,02 / 2	0,02 / 2
stárnulo	–	–	–	–	–
stárnuli	–	0,03 / 3	0,01 / 1	0,02 / 2	0,03 / 3
stárnuly	–	–	0,01 / 1	–	–

(tab. 33)

U předponového slovesa *zestárnout* má ve všech uvedených korpusech vyšší zastoupení opět tvar s nulovou kmenotvornou příponou (viz tab. 34), vyskytuje se v průměru 4× častěji než tvar s kmenotvornou příponou *-nu-*. I v tomto případě panuje stabilita týkající se poměru četnosti výskytu obou variant: v korpusech SYN2000 a SYN2005 je tvar *zestárl* 3× frekventovanější než tvar *zestárnul*, v korpusech SYN2010, SYN2015 a SYN2020 je tento tvar frekventovanější 4×.

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zestárl	0,72 / 87	1,32 / 161	1,16 / 141	1,2 / 145	1,41 / 172
zestárła	0,36 / 44	0,92 / 112	0,94 / 114	1,09 / 132	0,9 / 109
zestárlo	0,06 / 7	0,11 / 13	0,07 / 9	0,12 / 14	0,05 / 6
zestárli	0,35 / 42	0,32 / 39	0,4 / 49	0,5 / 60	0,49 / 60
zestárly	0,18 / 22	0,24 / 29	0,16 / 19	0,21 / 25	0,16 / 19
zestárnul	0,22 / 27	0,41 / 50	0,3 / 37	0,33 / 40	0,34 / 41

zestárnula	–	–	–	–	–
zestárnulo	–	–	–	–	–
zestárnuli	–	0,01 1	0,01 / 1	–	–
zestárnuly	–	0,01 / 1	–	–	–

(tab. 34)

Tuto stabilitu vnímán jako následek skutečnosti, že u obou sloves bylo varianty s *-nu-* ve spisovném jazyce užíváno minimálně od roku 1957.

6. Flektivní typ *mine*

Flektivnímu typu *mine* náleží v první řadě slovesa s tvarotvorným základem končícím na samohlásku (např. *hynout, kanout, sunout, vanout*) a slovesa s tvarotvorným základem končícím na slabikotvorné *r/l* (např. *klnout, hrnout, ochrnout, trnout*),¹¹⁴ ani jedna z těchto skupin sloves však ve spisovném jazyce netvoří tvary s nulovou kmenotvornou příponou, a proto se jimi nadále nebudu zabývat, naopak větší pozornost hodlám v této kapitole věnovat slovesům s neslabičným tvarotvorným základem.

Havránek s Jedličkou k tomuto typu přiřazují rovněž sloveso *stát se*, avšak pouze na základě zakončení *-ne* v 3. osobě singuláru indikativu v přítomnosti, 1-ové tvary s příponou *-nu-* toto sloveso netvoří.¹¹⁵

Dále sem patří skupina sloves tvořených ze základového *-pomenout* (*opomenout, připomenout, rozpomenout, upomenout, vzpomenout, zapomenout*), jež vedle 1-ových tvarů časovaných podle typu *mine* (*opomenul, připomenul* apod.) tvoří rovněž tvary podle typu *trpí* (*sází*).¹¹⁶ Jelikož se však jedná o vznik tvarů, které nespádají do druhé slovesné třídy, nebudu se v této kapitole blíže zabývat ani touto skupinou sloves.

Posledním slovesem, které je zde třeba zmínit, je *odpočinout si*, jež spadá k flektivnímu typu *mine* (*odpočine si, odpočinul si*), podle Havránka a Jedličky má však v obecné češtině ještě variantu *odpočnout si*, která se časuje podle typu *začne* (*odpočne si, odpočal si*). Tvar *odpočal si* přitom pronikl do standardního jazyka jako dubleta ke slovesu *odpočinout si*.¹¹⁷ Poněvadž ale korpusy řady SYN (s výjimkou korpusu SYN2020, kde jsou oba zmíněné tvary součástí paradigmatu slovesa *odpočinout si*) považují tvar *odpočal si* za součást paradigmatu slovesa *odpočnout si* a tvar *odpočinul si* za součást paradigmatu slovesa *odpočinout si*, není možné zde porovnávat výskyt těchto tvarů jako tvarů dubletních.

¹¹⁴ KOMÁREK – KOŘENSKÝ – PETR. Mluvnice češtiny 2 (1986), s. 450.

¹¹⁵ HAVRÁNEK – JEDLIČKA. Česká mluvnice (1963), s. 281.

¹¹⁶ KOMÁREK – KOŘENSKÝ – PETR. Mluvnice češtiny 2 (1986), s. 451.

¹¹⁷ HAVRÁNEK – JEDLIČKA. Česká mluvnice (1963), s. 282.

6.1. Slovesa s neslabičným tvarotvorným základem

Slovesa s neslabičným tvarotvorným základem bývají tradičně řazena k typu *mine*, vyskytují se však mezi nimi taková (*schnout, hnout, lnout, mnout, usnout*), která jsou *Velkou akademickou gramatikou* přiřazována k typu *tiskne*, přestože je v těchto případech „kmenotvorný sufix *-nu-* (patrně kvůli výslovnosti) obligatorní.“¹¹⁸ Osobně se přikláním k tomu řadit výše uvedená slovesa k typu *mine* už jen proto, že žádné z nich ve spisovném jazyce dubletu s nulovou kmenotvornou příponou netvoří. V případě sloves předponových tvoří dubletní tvary pouze slovesa vzniklá ze základového slovesa *schnout*, jejichž výskyt je zmapován níže.

6.1.1. Sloveso *schnout* a jeho předponová slovesa

U slovesa *schnout* je od roku 1957 jedinou spisovnou variantou tvar *schnul*.¹¹⁹ Odpovídá tomu také absolutní výskyt kmenotvorné přípony *-nu-* ve tvaru maskulina singuláru, a to ve všech korpusech řady SYN (viz tab. 35). V ostatních tvarech mívají ovšem vyšší zastoupení tvary bez této přípony.

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
schl	–	–	–	–	–
schla	0,04 / 5	0,07 / 9	0,04 / 5	0,03 / 3	0,04 / 5
schlo	0,02 / 2	0,04 / 5	0,04 / 5	0,03 / 4	0,04 / 5
schli	0,01 / 1	0,02 / 2	–	0,01 / 1	0,01 / 1
schly	0,01 / 1	0,04 / 5	0,05 / 6	0,08 / 10	0,04 / 5
schnul	0,01 / 1	0,03 / 3	0,04 / 5	0,08 / 9	0,03 / 3
schnula	–	0,02 / 2	0,01 / 1	–	–
schnulo	–	0,01 / 1	–	–	–
schnuli	–	–	–	0,01 / 1	–
schnuly	0,03 / 3	0,01 / 1	0,02 / 2	0,03 / 4	0,02 / 2

(tab. 35)

U sloves *doschnout, oschnout, přischnout, seschnout, uschnout, vyschnout* a *zaschnout* je tomu právě naopak. Zatímco u základového slovesa *schnout* se tvar maskulina singuláru s nulovou kmenotvornou příponou nevyskytuje,

¹¹⁸ ŠTÍCHA a kol. *Velká akademická gramatika spisovné češtiny* (2021), s. 713–714

¹¹⁹ BĚLIČ a kol. *Pravidla českého pravopisu: školní vydání* (1964), s. 291.

v případě uvedených odvozených sloves byl tvar s nulovou kmenotvornou příponou považován po roce 1957 za jedinou spisovnou variantu. V roce 1993 došlo ke změně, a v současnosti je tak možné užití obou tvarů.

V praktické rovině jednoznačně dominují tvary s nulovou kmenotvornou příponou. Nejdokonaleji lze pozorovat rozdíl v relativní frekvenci u sloves *uschnout* a *vyschnout*. Tvar *uschl* je v průměru 2× frekventovanější než tvar *uschnul* (viz tab. 36), zatímco tvar *vyschl* je v průměru 9× frekventovanější než tvar *vyschnul* (viz tab. 37). U slovesa *uschnout* dále pozoruji stabilitu v poměru užití obou variant, *uschl* i *uschnul*, v případě slovesa *vyschnout* však registruji kontinuální nárůst varianty *vyschnul* oproti původnímu tvaru *vyschl* v korpusech SYN2010, SYN2015 a SYN2020. U sloves *oschnout*, *seschnout* a *zaschnout* se tvar s kmenotvornou příponou vyskytuje jen výjimečně. V případě sloves *doschnout* a *přischnout* pozoruji omezený výskyt obou tvarů.

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
uschl	0,08 / 10	0,2 / 24	0,11 / 13	0,17 / 21	0,15 / 18
uschla	0,08 / 10	0,2 / 25	0,18 / 22	0,14 / 17	0,19 / 23
uschlo	0,07 / 9	0,2 / 24	0,11 / 13	0,17 / 20	0,18 / 22
uschli	0,02 / 2	0,01 / 1	0,02 / 2	0,02 / 2	0,02 / 2
uschly	0,15 / 18	0,4 / 49	0,46 / 56	0,52 / 63	0,51 / 62
uschnul	0,03 / 3	0,07 / 9	0,07 / 8	0,09 / 11	0,07 / 8
uschnula	–	0,01 / 1	0,02 / 2	0,01 / 1	0,03 / 3
uschnulo	–	0,01 / 1	–	–	–
uschnuli	0,01 / 1	–	–	–	–
uschnuly	–	–	–	0,03 / 3	0,01 / 1

(tab. 36)

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
vyschl	0,23 / 28	0,57 / 70	0,44 / 54	0,4 / 48	0,47 / 57
vyschla	0,27 / 33	0,47 / 57	0,52 / 63	0,56 / 68	0,6 / 73
vyschlo	0,45 / 54	1,15 / 141	1,39 / 169	1,51 / 182	1,7 / 207
vyschli	0,01 / 1	0,03 / 4	–	–	0,02 / 2
vyschly	0,36 / 44	0,49 / 60	0,56 / 68	0,51 / 61	0,52 / 63
vyschnul	0,03 / 3	0,04 / 5	0,05 / 6	0,05 / 6	0,07 / 8

vyschnula	-	-	-	-	-
vyschnulo	-	-	-	-	-
vyschnuli	-	-	-	-	-
vyschnuly	-	0,01 / 1	-	0,01 / 1	-

(tab. 37)

7. Závěr

Ve své bakalářské diplomové práci jsem se zaměřila na užití variantních tvarů činného příčestí s kmenotvornou příponou *-nu-*, jež vznikají v druhé prezentní slovesné třídě jako důsledek analogie typu *tiskne* s typem *mine*. Cílem práce bylo jednak pozorovat míru užití těchto tvarů ve spisovném jazyce oproti původním tvarům s nulovou kmenotvornou příponou, jednak hledat, u kterých sloves došlo ke změně spisovné podoby činného příčestí v *Pravidlech českého pravopisu* vycházejících z pravopisných reforem let 1957 a 1993 a následně sledovat, jak se tato změna projevila v *Českém národním korpusu*.

V praktické části jsem vykonávala sondy do korpusů SYN2000, SYN2005, SYN2010, SYN2015 a SYN2020 v rozhraní *KonText*, při nichž jsem sledovala frekvenci obou variant činného příčestí u 69 sloves, jež byla vybrána na základě příkladů sloves uvedených v mluvnicích, jimiž jsem se zabývala v části teoretické. Ze svého pozorování jsem vyvodila následující závěry.

Ke změně v kodifikaci došlo u slovesa *doschnout* a dalších předponových sloves (*oschnout*, *přischnout*, *seschnout*, *uschnout*, *vyschnout*, *zaschnout*), nikoliv však u základového slovesa *schnout*. Dále došlo ke změně u některých sloves obsahujících slabikotvorné *r/l* v tvarotvorném základu: *drhnout* (*zadrhnout*, *zdrhnout*), *mrznout* (*umrznout*, *zamrznout*, *zmrznout*) a *zhltnout*, u sloves hovorových a expresivních: *hrknout* (*vyhrknout*), *špitnout* a *šťouchnout* a také u sloves s citoslovečným základem: *bouchnout* (*vybouchnout*), *cinknout*, *cvrknout*, *dupnout*, *chňapnout*, *klapnout* (*sklapnout*), *mrknout*, *plácnout* a *prásknout* (*sprásknout*). Pokaždé se jednalo o změnu, kdy k původnímu tvaru činného příčestí s nulovou kmenotvornou příponou byla v roce 1993 přidána podoba s kmenotvornou příponou *-nu-*.

Změna v kodifikaci se nejmórazněji projevila v případě sloves *drhnout*, u něhož se výskyt tvaru *drhnul* nejprve vyrovnal výskytu tvaru původního (SYN2010) a následně jej převýšil (SYN2015, SYN2020), a slovesa *zdrhnout*, u něhož tvar s příponou *-nu-* zcela dominuje.

Tvar s příponou *-nu-* dále převažuje svůj protějšek u sloves *smlsnout* a *stárnout*, ovšem zde byl zmíněný tvar kodifikován již v roce 1957, ke změně tedy nedošlo.

Obě varianty činného příčestí jsou stabilně vyrovnány u slovesa *zvrtnout*.

V průměru jen 2× frekventovanější než tvar s příponou *-nu-* je tvar s nulovou kmenotvornou příponou u sloves *kouknout (se)*, *mrznout*, *pláchnout*, *podvrtnout*, *uschnout* a *zhltnout*.

Na základě výše uvedených výsledků pokládám za nejvýznamnější faktor, jenž má vliv na užití kmenotvorné přípony *-nu-*, přítomnost slabikotvorného *r/l* v tvarotvorném základu, která úzce souvisí s faktorem výslovnostním.

Přesunu-li se samotné progresi kmenotvorné přípony *-nu-*, mohu konstatovat, že ačkoliv se obecně předpokládá, že dochází ke sblížování spisovného a nespisovného jazyka, a tedy ke stylovému i frekvenčnímu vyrovnávání variant maskulinních tvarů činného přičestí u flektivního typu *tiskne*, při vykonávání korpusových sond jsem zpozorovala kontinuální nárůst frekvence tvaru s příponou *-nu-* oproti tvaru s nulovou kmenotvornou příponou jen u 7 z 69 zkoumaných sloves, kterými jsou *drhnout (zadrhnout, zdrhnout)*, *krknout*, *smlsnout*, *vyschnout* a *zmrznout*, naopak kontinuální pokles jsem zaznamenala u slovesa *cinknout*. Získaná korpusová data dalších 19 sloves byla natolik omezená, že z nich nebylo možné stanovit obecný závěr. V případě 13 sloves jsem zaznamenala stabilní poměr relativních frekvencí obou dubletních tvarů napříč všemi zmíněnými korpusy. U všech zbylých sloves je stav užití varianty s příponou *-nu-* kolísavý (nepravidelně dochází k výrazným nárůstům i poklesům napříč korpusy).

Je rovněž na místě zmínit se o jevu, kterého jsem si při svém průzkumu povšimla, a sice že k nejčastějšímu nárůstu užití varianty s *-nu-* dochází zpravidla v korpusu SYN2015 (k nárůstu zde došlo v případě 34 sloves), načež obvykle dochází k následnému poklesu v korpusu SYN2020 (zde došlo k nárůstu frekvence varianty s *-nu-* jen v případě 15 sloves), tuto skutečnost nejspíš podmiňuje odlišnost zastoupení textových skupin mezi korpusy SYN2010 a SYN2015.

8. Anotace

Příjmení a jméno autora: Kohlová Zdeňka

Název katedry a fakulty: Katedra bohemistiky, Filozofická fakulta UP

Název diplomové práce: Kolísání mezi flektivními typy *tiskne* a *mine* v činném přičestí ve spisovné češtině (sonda do Českého národního korpusu)

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Ondřej Bláha, Ph.D.

Počet znaků: 92 581

Počet příloh: 2

Počet titulů použité literatury: 16

Klíčová slova: lingvistika, flektivní typy, 2. slovesná třída, konjugace, činné přičestí, kmenotvorná přípona, Český národní korpus

Anotace: Tato bakalářská práce se zaměřuje na přítomnost dubletních tvarů činného přičestí u sloves druhé prezntní slovesné třídy, jež je důsledkem analogie flektivních typů *tiskne* a *mine*. Cílem práce je pozorovat na konkrétním vzorku sloves stav frekvence tvarů činného přičestí s kmenotvornou příponou *-nu-* oproti tvarům s nulovou kmenotvornou příponou. Základ práce tvoří korpusové sondy vykonané v korpusech SYN2000, SYN2005, SYN2010, SYN2015 a SYN2020.

Anotation

Keywords: Linguistics, Inflectional paradigms, Czech morphological verb system, Conjugation, Active participle, Stem-forming suffix, Czech National Corpus

Anotation: This bachelor thesis focuses on the presence of double forms of the active participle in verbs of the second verb class, which is caused by the analogy of the inflectional types *tiskne* and *mine*. The aim of the thesis is to observe on a particular sample of verbs the state of frequency of forms of the active participle with the stem-forming suffix *-nu-* compared to forms with the null stem-forming suffix. The basis of the work consists of corpus probes carried out in the SYN2000, SYN2005, SYN2010, SYN2015 and SYN2020 corpora.

9. Resumé

This bachelor thesis focuses on the tendency for the Czech morphological system to be regularised within the second verb class. This is evidenced by the emergence of variant forms of the active participle with the stem-forming suffix *-nu-* in the inflectional types *tiskne* and *začne*.

This thesis examines the groups of verbs that are assumed to have the stylistic equivalence of both variant forms. These include verbs with a non-syllabic formative base, verbs with an interjectional formative base, expressive and colloquial verbs, verbs containing a syllable-forming *r/l* in the formative base, and verbs with a formative base ending in *r/l*.

The initial section of this paper presents a synopsis of the fundamental information about the so-called progression of the stem-forming suffix *-nu-* in the forms of the active participle in the inflectional types *tiskne* and *začne*. This section also provides explanations of the second verb class in several of the most significant Czech grammar books.

The core of the second section of this paper is a research project that consists of probe into the *Czech National Corpus*. The aim of the probe is to observe the frequency of the so-called analogous forms of the active participle (containing the stem-forming suffix *-nu-*) in comparison to the so-called original forms (containing a null stem-forming suffix) within the previously mentioned verb groups.

The data used in this research were obtained from the SYN2000, SYN2005, SYN2010, SYN2015 and SYN2020 corpora using a quantitative method.

10. Seznam zdrojů

10.1. Korpusy jako zdroje dat

Čermák, F. – Blatná, R. – Hlaváčová, J. – Klímová, J. – Kocek, J. – Kopřivová, M. – Křen, M. – Petkevič, V. – Schmiedtová, V. – Šulc, M.: *SYN2000: žánrově vyvážený korpus psané češtiny*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2000. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Čermák, F. – Doležalová-Spoustová, D. – Hlaváčová, J. – Hnátková, M. – Jelínek, T. – Kocek, J. – Kopřivová, M. – Křen, M. – Novotná, R. – Petkevič, V. – Schmiedtová, V. – Skoumalová, H. – Šulc, M. – Velíšek, Z.: *SYN2005: žánrově vyvážený korpus psané češtiny*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2005. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Křen, M. – Bartoň, T. – Cvrček, V. – Hnátková, M. – Jelínek, T. – Kocek, J. – Novotná, R. – Petkevič, V. – Procházka, P. – Schmiedtová, V. – Skoumalová, H.: *SYN2010: žánrově vyvážený korpus psané češtiny*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2010. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Křen, M. – Cvrček, V. – Čapka, T. – Čermáková, A. – Hnátková, M. – Chlumská, L. – Jelínek, T. – Kovářiková, D. – Petkevič, V. – Procházka, P. – Skoumalová, H. – Škrabal, M. – Truneček, P. – Vondříčka, P. – Zasina, A.: *SYN2015: reprezentativní korpus psané češtiny*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2015. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Křen, M. – Cvrček, V. – Henyš, J. – Hnátková, M. – Jelínek, T. – Kocek, J. – Kovářiková, D. – Křivan, J. – Milička, J. – Petkevič, V. – Procházka, P. – Skoumalová, H. – Šindlerová, J. – Škrabal, M.: *SYN2020: reprezentativní korpus psané češtiny*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2020. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

10.2. Použitá literatura

BĚLIČ, Jaromír (vedoucí kolektivu). *Pravidla českého pravopisu: školní vydání*. 3. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1964.

CVRČEK, Václav a kol. *Mluvnice současné češtiny*. 1. vydání, 2. dotisk. Praha: Karolinum, 2013. s. 297–308. ISBN 978-80-246-1743-5.

FALTÝNEK, Dan. *Co je nového v lingvistice*. Praha: Nová beseda, 2017. s. 7–34. ISBN 978-80-906751-4-8.

HAVRÁNEK, Bohuslav – JEDLIČKA, Alois. Česká mluvnice. 2. upr. a rozš. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1963. s. 252–285.

HAVRÁNEK, Bohuslav – JEDLIČKA, Alois. Česká mluvnice. 4. přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981. s. 275.

HLAVSA, Zdeněk a kol. Pravidla českého pravopisu: školní vydání. Praha: Pansofia, 1993. ISBN 80-901373-6-9.

KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek – RUSÍNOVÁ, Zdenka (ed.). Příruční mluvnice češtiny. 2. vydání, opravené. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. s. 310–337. ISBN 978-80-7106-624-8.

KOMÁREK, Miroslav – KOŘENSKÝ, Jan – PETR, Jan. Mluvnice češtiny: vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických a pedagogických fakult, aprobace český jazyk [Díl] 2, Tvarosloví. 1. vydání. Praha: Academia, 1986. s. 266–276, 440–456.

OSOLSOBĚ, Klára. Česká morfologie a korpusy. Praha: Karolinum, 2014. s. 8–38, 119–169. ISBN 978-80-246-2562-1.

POŘÍZKA, Petr. Tvorba korpusů a vytěžování jazykových dat: metody, modely, nástroje. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-87895-17-7.

PRAVDOVÁ, Markéta – SVOBODOVÁ, Ivana (ed.). Akademická příručka českého jazyka. 2. rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. s. 456–480. ISBN 978-80-200-2947-8.

ŠTÍCHA, František a kol. Velká akademická gramatika spisovné češtiny, II., Morfologie: Morfologické kategorie/Flexe. Praha: Academia, 2021. s. 669–684, 708–730. ISBN 978-80-200-3185-3.

ZIKOVÁ, Markéta. K chápání flexivní morfologie. In: ULIČNÝ, Oldřich a kol. *Preliminária k moderní mluvnici češtiny*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. s. 187–193. ISBN 978-80-244-4667-7.

10.3. Elektronické dokumenty

CHROMÝ, Jan. O nazírání a vnímání jazykového vývoje, zejména nedávného. *Naše řeč* [online], 2008, č. 2. s. 68–79 [cit. 30. 5. 2024]. ISSN 0027-8203 (online). Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=7666>

JELÍNEK, Milan. Osvědčily se úpravy českého spisovného časování od roku 1957? *Universitas* [online], 2004, č. 3, s. 67–71 [cit. 27. 3. 2024]. ISSN 1212-8139 (online). Dostupné z: <https://journals.muni.cz/universitas/article/view/1966/1571>

KRČMOVÁ, Marie. Tvaroslovné inovace v češtině posledních let. *Linguistica Online Journal* [online]. Publikováno 1. 9. 2005 [cit. 27. 3. 2024]. ISSN 1801-5336 (online). Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/linguistica/art/krcmova/krc-014.pdf>

10.4. Internetové zdroje

CVRČEK, Václav – RICHTEROVÁ, Olga (eds). *cnk:syn2005* [online]. Příručka ČNK. 2022 Aug 29, 16:07 GMT. Dostupné z: <http://wiki.korpus.cz/doku.php?id=cnk:syn2005&rev=1661789278>.

Internetová jazyková příručka [online] (2008–2023). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>

Ondřej Šefčík (2017): PRAVOPISNÉ REFORMY. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/PRAVOPISNÉREFORMY>

11. Seznam příloh

1. TABULKY ZKOUMANÝCH SLOVES TYPU <i>TISKNE</i>	1
2. TABULKY ZKOUMANÝCH SLOVES TYPU <i>MINE</i>	27

PŘÍLOHY

1. Tabulky zkoumaných sloves typu *tiskne*

Sloveso *bouchnout* a jeho předponová slovesa

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
bouchl	0,7 / 85	1,54 / 189	1,05 / 128	1,08 / 131	1,17 / 142
bouchla	0,38 / 46	0,75 / 92	0,71 / 86	1,17 / 141	0,79 / 96
bouchlo	0,45 / 54	0,49 / 60	0,44 / 54	0,52 / 63	0,48 / 58
bouchli	0,02 / 3	0,05 / 6	0,06 / 7	0,12 / 14	0,09 / 11
bouchly	0,23 / 28	0,62 / 76	0,76 / 93	0,8 / 97	0,7 / 85
bouchnul	0,15 / 18	0,25 / 31	0,15 / 18	0,36 / 44	0,25 / 30
bouchnula	–	–	–	–	–
bouchnulo	–	–	–	–	–
bouchnuli	–	–	–	–	–
bouchnuly	–	–	0,01 / 1	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
přibouchl	0,36 / 44	0,85 / 104	0,83 / 101	0,7 / 84	0,63 / 77
přibouchla	0,2 / 24	0,32 / 39	0,46 / 56	0,4 / 48	0,47 / 57
přibouchlo	0,02 / 3	0,02 / 3	0,02 / 3	–	0,02 / 2
přibouchli	0,02 / 3	0,11 / 13	0,06 / 7	0,04 / 5	0,06 / 7
přibouchly	0,04 / 5	0,15 / 18	0,09 / 11	0,08 / 10	0,16 / 19
přibouchnul	0,01 / 1	–	0,02 / 2	0,01 / 1	0,01 / 1
přibouchnula	–	–	–	–	–
přibouchnulo	–	–	–	–	–
přibouchnuli	–	–	–	–	–
přibouchnuly	–	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
vybouchl	0,17 / 21	0,2 / 25	0,25 / 31	0,19 / 23	0,17 / 21
vybouchla	0,17 / 20	0,3 / 37	0,21 / 26	0,16 / 19	0,27 / 33
vybouchlo	0,09 / 11	0,09 / 11	0,16 / 19	0,07 / 8	0,12 / 15
vybouchli	0,11 / 13	0,05 / 6	0,06 / 7	0,05 / 6	0,04 / 5

vybouchly	0,05 / 6	0,04 / 5	0,04 / 5	0,05 / 6	0,07 / 9
vybouchnul	0,01 / 1	0,02 / 3	0,02 / 2	0,06 / 7	0,04 / 5
vybouchnula	–	–	–	–	–
vybouchnulo	–	–	–	–	–
vybouchnuli	–	–	–	–	–
vybouchnuly	–	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zabouchl	0,79 / 96	1,85 / 226	1,81 / 220	1,92 / 232	2,27 / 277
zabouchla	0,56 / 68	0,99 / 121	1,45 / 176	1,8 / 217	1,86 / 227
zabouchlo	0,02 / 3	0,02 / 2	0,05 / 6	0,04 / 5	0,04 / 5
zabouchli	0,13 / 16	0,16 / 20	0,21 / 26	0,17 / 21	0,24 / 29
zabouchly	0,24 / 29	0,78 / 95	0,7 / 85	1,01 / 122	0,87 / 106
zabouchnul	0,06 / 7	0,07 / 8	0,09 / 11	0,18 / 22	0,12 / 15
zabouchnula	–	–	–	–	–
zabouchnulo	–	–	–	–	–
zabouchnuli	–	–	–	–	–
zabouchnuly	–	–	–	–	–

Sloveso *ceknout*

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
cekl	0,01 / 1	0,02 / 2	–	0,03 / 3	0,02 / 2
cekla	–	–	–	–	0,01 / 1
ceklo	–	–	–	–	–
cekli	–	0,01 / 1	–	–	–
ceky	–	–	–	–	–
ceknul	–	–	0,02 / 2	0,01 / 1	0,02 / 2
ceknula	–	–	–	–	–
ceknulo	–	–	–	–	–
ceknuli	–	–	–	–	–
ceknuly	–	–	–	–	–

Sloveso *cinknout*

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
cinkl	0,1 / 12	0,42 / 52	0,21 / 26	0,22 / 26	0,2 / 24
cinkla	0,15 / 18	0,21 / 26	0,16 / 20	0,21 / 25	0,24 / 29
cinklo	0,12 / 14	0,19 / 23	0,11 / 13	0,17 / 21	0,16 / 20
cinkli	0,02 / 2	–	0,02 / 2	0,02 / 3	–
cinkly	0,12 / 15	0,19 / 23	0,07 / 9	0,12 / 15	0,09 / 11
cinknul	0,07 / 9	0,19 / 23	0,07 / 8	0,02 / 2	0,05 / 6
cinknula	–	–	–	–	–
cinknulo	–	–	–	–	–
cinknuli	–	–	–	–	0,01 / 1
cinknuly	–	–	–	–	–

Sloveso *cvrknout*

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
cvrnkl	0,12 / 14	0,22 / 27	0,25 / 30	0,7 / 8	0,26 / 32
cvrnkla	0,07 / 9	0,12 / 15	0,01 / 12	0,16 / 19	0,12 / 15
cvrnklo	0,01 / 1	0,01 / 1	0,02 / 2	0,01 / 1	0,2 / 3
cvrnkli	–	0,02 / 2	–	0,01 / 1	0,01 / 1
cvrnkly	–	0,01 / 1	0,02 / 2	0,01 / 1	–
cvrnknul	0,02 / 3	0,07 / 9	0,02 / 2	0,06 / 7	0,02 / 3
cvrnknula	–	–	–	–	–
cvrnknulo	–	–	–	–	–
cvrnknuli	–	–	–	–	–
cvrnknuly	–	–	–	–	–

Sloveso *drhnout* se jeho předponová slovesa

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
drhl	0,09 / 11	0,39 / 48	0,17 / 21	0,17 / 21	0,12 / 14
drhla	0,43 / 52	0,71 / 87	0,51 / 62	0,65 / 78	0,64 / 78
drhlo	0,03 / 4	0,1 / 12	0,1 / 12	0,19 / 23	0,28 / 34

drhli	0,05 / 6	0,16 / 19	0,12 / 15	0,1 / 12	0,12 / 14
drhly	0,07 / 8	0,21 / 26	0,15 / 18	0,17 / 21	0,15 / 18
drhnul	0,07 / 9	0,19 / 23	0,17 / 21	0,4 / 48	0,15 / 18
drhnula	–	0,02 / 2	0,01 / 1	–	–
drhnulo	–	–	–	–	–
drhnuli	–	–	–	–	–
drhnuly	–	–	–	–	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zadrhl	0,24 / 29	0,52 / 64	0,73 / 89	0,93 / 112	0,94 / 114
zadrhla	0,22 / 27	0,36 / 44	0,5 / 61	0,48 / 58	0,58 / 71
zadrhlo	0,16 / 19	0,22 / 27	0,49 / 59	0,4 / 48	0,31 / 38
zadrhli	–	0,03 / 3	0,01 / 1	0,03 / 4	0,05 / 6
zadrhly	0,06 / 7	0,06 / 7	0,12 / 14	0,08 / 10	0,07 / 8
zadrhnul	0,01 / 1	0,02 / 2	0,07 / 8	0,1 / 12	0,1 / 12
zadrhnula	–	–	–	–	–
zadrhnulo	–	–	–	–	–
zadrhnuli	–	–	–	–	–
zadrhnuly	–	–	–	–	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zdrhl	0,04 / 5	0,21 / 26	0,08 / 10	0,16 / 19	0,16 / 20
zdrhla	0,13 / 16	0,23 / 28	0,27 / 33	0,41 / 50	0,48 / 59
zdrhlo	–	–	0,01 / 1	0,04 / 5	0,02 / 2
zdrhli	0,11 / 13	0,21 / 26	0,22 / 27	0,22 / 27	0,16 / 20
zdrhly	0,01 / 1	0,04 / 5	0,05 / 6	0,06 / 7	0,03 / 4
zdrhnul	0,2 / 24	0,42 / 51	0,44 / 53	0,56 / 67	0,46 / 56
zdrhnula	–	–	–	–	–
zdrhnulo	–	–	–	–	–
zdrhnuli	–	–	–	–	–
zdrhnuly	–	–	–	–	–

Sloveso *dupnout*

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
dupl	0,31 / 38	0,87 / 107	1,03 / 125	0,75 / 91	0,83 / 101
dupla	0,28 / 34	0,48 / 59	0,72 / 88	0,71 / 86	0,67 / 82
duplo	0,02 / 2	–	0,05 / 6	0,05 / 6	0,18 / 22
dupli	0,02 / 2	0,02 / 3	0,07 / 9	0,05 / 6	0,07 / 8
duply	0,01 / 1	0,02 / 2	–	0,01 / 1	0,01 / 1
dupnul	0,16 / 19	0,33 / 41	0,24 / 29	0,32 / 39	0,28 / 34
dupnula	–	–	–	–	–
dupnulo	–	–	–	–	–
dupnuli	–	0,02 / 3	–	–	–
dupnuly	–	–	–	–	–

Sloveso *hrknout* (*vyhrknout*)

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
hrkl	–	0,01 / 1	–	0,01 / 1	0,01 / 1
hrkla	–	–	–	–	0,02 / 2
hrklo	0,43 / 52	0,75 / 92	0,67 / 82	0,51 / 62	0,51 / 62
hrkli	0,03 / 3	–	–	–	–
hrkly	0,01 / 1	0,01 / 1	–	0,01 / 1	0,02 / 2
hrknul	0,02 / 2	–	0,03 / 3	0,02 / 2	0,01 / 1
hrknula	–	–	–	–	–
hrknulo	–	–	–	–	–
hrknuli	–	–	–	–	–
hrknuly	–	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
vyhrkl	2,16 / 261	5,22 / 639	7,23 / 879	5,62 / 679	5,9 / 719
vyhrkla	1,37 / 166	3,79 / 464	7,59 / 924	7,69 / 928	6,64 / 809
vyhrklo	0,08 / 10	0,24 / 29	0,15 / 18	0,08 / 9	0,08 / 10
vyhrkli	0,04 / 5	0,11 / 13	0,12 / 14	0,16 / 19	0,08 / 10

vyhrkly	0,47 / 57	0,97 / 119	1,09 / 132	1,02 / 123	1,11 / 135
vyhrknul	0,07 / 8	0,03 / 4	0,07 / 8	0,22 / 27	0,2 / 24
vyhrknula	–	–	–	–	–
vyhrknulo	–	–	–	–	–
vyhrknuli	–	–	–	–	–
vyhrknuly	–	–	–	–	–

Sloveso *chňapnout*

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
chňapl	0,35 / 42	1,09 / 133	0,9 / 110	0,78 / 94	0,68 / 83
chňapla	0,2 / 24	0,38 / 47	0,82 / 100	0,52 / 63	0,52 / 63
chňaplo	0,02 / 2	0,02 / 3	0,03 / 4	0,01 / 1	0,09 / 11
chňapli	0,03 / 4	0,05 / 6	0,06 / 7	0,09 / 11	0,03 / 4
chňaply	0,03 / 4	0,07 / 8	0,02 / 2	0,06 / 7	0,03 / 3
chňapnul	0,08 / 10	0,07 / 9	0,1 / 12	0,14 / 17	0,07 / 8
chňapnula	–	–	–	–	–
chňapnulo	–	–	–	–	–
chňapnuli	–	–	–	–	0,01 / 1
chňapnuly	–	–	–	–	–

Sloveso *klapnout* a jeho předponová slovesa

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
klapl	0,08 / 10	0,06 / 7	0,08 / 10	0,09 / 11	0,02 / 3
klapla	0,07 / 9	0,16 / 19	0,12 / 15	0,11 / 13	0,18 / 22
klaplo	0,31 / 38	0,48 / 59	0,77 / 94	0,65 / 79	0,95 / 116
klapli	–	–	–	–	–
klaply	0,13 / 16	0,38 / 47	0,26 / 32	0,18 / 22	0,27 / 33
klapnul	0,01 / 1	–	0,02 / 3	0,02 / 3	0,02 / 3
klapnula	–	–	–	–	–
klapnulo	–	–	–	–	0,01 / 1
klapnuli	–	–	–	–	–

klapnuly	–	–	–	–	–
----------	---	---	---	---	---

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
sklapl	0,3 / 36	0,69 / 85	0,57 / 69	0,45 / 54	0,41 / 50
sklapla	0,32 / 39	0,43 / 53	0,41 / 50	0,47 / 57	0,53 / 64
sklaplo	0,15 / 18	0,11 / 14	0,07 / 8	0,13 / 16	0,05 / 6
sklapli	0,03 / 4	0,08 / 10	0,06 / 7	0,03 / 4	0,07 / 8
sklaply	0,02 / 2	0,11 / 13	0,05 / 6	0,03 / 4	0,05 / 6
sklapnul	0,04 / 5	0,09 / 11	0,14 / 17	0,13 / 16	0,07 / 9
sklapnula	–	–	0,01 / 1	–	–
sklapnulo	–	–	–	–	–
sklapnuli	–	–	–	–	–
sklapnuly	0,01 / 1	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zaklapl	0,4 / 48	1,14 / 140	1,18 / 143	1,25 / 151	1,44 / 175
zaklapla	0,29 / 35	0,78 / 96	0,8 / 97	1 / 121	1,01 / 123
zaklaplo	0,02 / 2	0,09 / 11	0,08 / 10	0,12 / 14	0,09 / 11
zaklapli	0,04 / 5	0,07 / 9	0,04 / 5	0,07 / 9	0,11 / 14
zaklaply	0,32 / 39	0,72 / 88	0,75 / 91	0,64 / 77	0,9 / 110
zaklapnul	0,02 / 2	0,03 / 4	0,07 / 8	0,12 / 15	0,07 / 8
zaklapnula	–	–	–	–	–
zaklapnulo	–	–	–	–	–
zaklapnuli	–	–	–	–	–
zaklapnuly	–	–	–	–	–

Sloveso *klepnout*

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
klepl	0,56 / 68	0,56 / 68	0,51 / 62	0,29 / 35	0,44 / 53
klepla	0,22 / 27	0,31 / 38	0,4 / 49	0,23 / 28	0,27 / 33
kleplo	0,02 / 3	0,1 / 12	0,08 / 10	0,11 / 13	0,11 / 14
klepli	0,07 / 8	0,04 / 5	0,02 / 3	0,11 / 13	0,03 / 4

kleply	0,02 / 2	0,02 / 2	0,02 / 3	0,01 / 1	0,02 / 3
klepnul	0,02 / 2	0,07 / 8	0,03 / 4	0,03 / 4	0,03 / 4
klepnula	–	–	–	–	–
klepnulo	–	–	–	–	–
klepnuli	–	–	–	–	–
klepnuly	–	–	–	–	–

Sloveso *kouknout (se)*

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
koukl	0,36 / 44	0,78 / 95	0,87 / 106	0,72 / 87	1,08 / 131
koukla	0,38 / 46	0,79 / 97	1,23 / 150	1,1 / 133	0,77 / 94
kouklo	0,01 / 1	–	–	0,02 / 2	–
koukli	0,12 / 15	0,23 / 28	0,29 / 35	0,22 / 27	0,3 / 37
koukly	0,03 / 3	0,01 / 1	0,05 / 6	0,03 / 4	0,03 / 3
kouknul	0,23 / 28	0,47 / 58	0,49 / 59	0,42 / 51	0,44 / 53
kouknula	–	–	–	–	–
kouknulo	–	–	–	–	–
kouknuli	–	–	–	–	–
kouknuly	–	–	–	–	–

Sloveso *krknout*

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
krkl	0,04 / 5	0,07 / 9	0,03 / 4	0,09 / 11	0,03 / 4
krkla	–	0,05 / 6	–	0,01 / 1	0,02 / 2
krklo	–	–	0,01 / 1	–	–
krkli	–	–	–	0,01 / 1	–
krkly	–	–	–	–	–
krknul	0,03 / 3	0,03 / 3	0,07 / 8	0,14 / 17	0,02 / 2
krknula	–	–	–	–	0,01 / 1
krknulo	–	–	–	–	–
krknuli	–	–	–	–	–

krknuly	–	–	–	–	–
---------	---	---	---	---	---

Sloveso *mrknout*

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
mrkl	1,32 / 160	4,07 / 498	4,21 / 512	4,46 / 539	4,9 / 597
mrkla	0,98 / 119	2,05 / 251	2,98 / 363	3,18 / 384	3,27 / 398
mrklo	0,01 / 1	0,09 / 11	0,12 / 15	0,03 / 4	0,15 / 18
mrkli	0,14 / 17	0,24 / 29	0,35 / 42	0,18 / 22	0,25 / 31
mrkly	0,06 / 7	0,09 / 11	0,12 / 14	0,01 / 1	0,11 / 14
mrknul	0,55 / 66	0,69 / 84	1,2 / 146	1,38 / 167	1,17 / 142
mrknula	–	0,01 / 1	0,01 / 1	0,02 / 3	0,02 / 2
mrknulo	–	–	–	–	–
mrknuli	–	0,01 / 1	–	–	–
mrknuly	–	–	–	0,01 / 1	–

Sloveso *mrznout* a jeho předponová slovesa

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
mrzl	0,07 / 9	0,08 / 10	0,14 / 17	0,16 / 19	0,11 / 13
mrzla	0,07 / 8	0,16 / 19	0,22 / 27	0,25 / 30	0,12 / 15
mrzlo	0,7 / 84	0,96 / 117	0,86 / 104	1,15 / 139	1,02 / 124
mrzli	0,27 / 32	0,27 / 33	0,15 / 18	0,22 / 27	0,21 / 26
mrzly	0,08 / 10	0,14 / 17	0,12 / 15	0,16 / 19	0,21 / 25
mrznul	0,05 / 6	0,05 / 6	0,11 / 13	0,12 / 15	0,04 / 5
mrznula	–	–	–	–	–
mrznulo	–	–	–	–	–
mrznuli	–	–	–	–	–
mrznuly	–	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
umrzl	0,11 / 13	0,11 / 14	0,16 / 20	0,22 / 27	0,15 / 18
umrzla	0,03 / 3	0,03 / 4	0,08 / 10	0,08 / 9	0,14 / 17

umrzlo	0,07 / 8	0,06 / 7	0,02 / 2	0,11 / 13	0,12 / 15
umrzli	0,06 / 7	0,03 / 3	0,18 / 22	0,1 / 12	0,17 / 21
umrzly	0,03 / 3	0,05 / 6	0,03 / 3	0,03 / 3	0,05 / 6
umrznul	0,02 / 2	0,03 / 4	0,04 / 5	0,03 / 3	0,03 / 3
umrznula	–	–	–	–	–
umrznulo	–	–	–	–	–
umrznuli	–	–	–	–	–
umrznuly	–	–	–	–	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zamrzl	0,21 / 25	0,36 / 44	0,43 / 52	0,47 / 57	0,59 / 72
zamrzla	0,44 / 53	0,48 / 59	0,5 / 61	0,49 / 69	0,6 / 73
zamrzlo	0,11 / 13	0,28 / 34	0,33 / 40	0,22 / 27	0,39 / 48
zamrzli	0,01 / 1	0,02 / 2	0,03 / 4	0,12 / 15	0,09 / 11
zamrzly	0,22 / 27	0,32 / 39	0,36 / 44	0,3 / 36	0,33 / 40
zamrznul	0,01 / 1	0,01 / 1	0,06 / 7	0,06 / 7	0,05 / 6
zamrznula	–	–	–	–	–
zamrznulo	–	–	–	–	–
zamrznuli	–	–	–	–	–
zamrznuly	–	–	–	–	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zmrzl	0,26 / 31	0,65 / 79	0,46 / 56	0,42 / 51	0,39 / 48
zmrzla	0,15 / 18	0,36 / 44	0,41 / 50	0,41 / 50	0,28 / 34
zmrzlo	0,09 / 11	0,11 / 14	0,17 / 21	0,2 / 24	0,22 / 27
zmrzli	0,12 / 14	0,16 / 19	0,17 / 21	0,12 / 15	0,16 / 20
zmrzly	0,11 / 13	0,13 / 16	0,19 / 23	0,2 / 24	0,21 / 25
zmrznul	0,02 / 2	0,11 / 13	0,07 / 8	0,11 / 13	0,13 / 16
zmrznula	–	–	–	–	–
zmrznulo	–	–	–	–	–
zmrznuli	–	–	–	–	–
zmrznuly	–	–	–	–	–

Sloveso *plácnout* a jeho předponová slovesa

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
plácl	1,03 / 124	2,6 / 318	1,82 / 221	2,24 / 271	2,16 / 263
plácla	0,38 / 46	0,98 / 120	1,21 / 147	1,58 / 191	1,31 / 159
pláclo	0,02 / 3	0,03 / 4	0,02 / 2	0,07 / 8	0,04 / 5
plácli	0,27 / 33	0,41 / 50	0,35 / 43	0,53 / 64	0,55 / 67
plácly	0,03 / 4	0,07 / 9	0,06 / 7	0,11 / 13	0,08 / 10
plácnul	0,27 / 33	0,48 / 59	0,46 / 56	0,56 / 68	0,37 / 45
plácnula	–	–	0,01 / 1	–	–
plácnulo	–	–	–	–	–
plácnuli	–	–	–	–	–
plácnuly	–	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
připlácl	0,07 / 9	0,19 / 23	0,25 / 31	0,19 / 23	0,16 / 20
připlácla	0,02 / 3	0,12 / 15	0,16 / 20	0,17 / 21	0,12 / 15
připláclo	0,01 / 1	0,01 / 1	0,02 / 2	0,02 / 2	0,02 / 2
připlácli	–	0,05 / 6	0,04 / 5	0,01 / 1	0,02 / 2
připlácly	0,01 / 1	0,02 / 3	0,02 / 2	0,02 / 2	–
připlácnul	0,01 / 1	0,02 / 3	0,02 / 2	0,02 / 3	0,02 / 2
připlácnula	–	–	–	–	–
připlácnulo	–	0,01 / 1	–	–	–
připlácnuli	–	–	–	–	–
připlácnuly	–	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
rozplácl	0,09 / 11	0,29 / 35	0,39 / 48	0,32 / 39	0,33 / 40
rozplácla	0,04 / 5	0,03 / 7	0,21 / 26	0,22 / 26	0,18 / 22
rozpláclo	0,01 / 1	0,02 / 2	0,05 / 6	–	0,03 / 3
rozplácli	0,02 / 2	0,02 / 2	0,04 / 5	0,22 / 26	0,03 / 3
rozplácly	–	0,04 / 5	0,01 / 1	0,02 / 3	0,01 / 1
rozplácnul	0,02 / 3	0,03 / 4	0,05 / 6	0,01 / 1	0,05 / 6

rozplácnula	–	–	–	–	–
rozplácnulo	–	–	–	0,01 / 1	–
rozplácnuli	–	–	–	–	–
rozplácnuly	–	–	–	–	–

Sloveso *pláchnout* (*upláchnout*)

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
pláchl	0,07 / 9	0,06 / 7	0,14 / 17	0,17 / 20	0,24 / 29
pláchla	0,05 / 6	0,03 / 3	0,03 / 4	0,07 / 8	0,08 / 10
pláchlo	–	0,01 / 1	–	0,02 / 2	–
pláchli	0,02 / 2	0,04 / 5	0,02 / 2	0,03 / 3	0,03 / 4
pláchly	–	–	0,01 / 1	–	0,01 / 1
pláchnul	0,03 / 4	0,05 / 6	0,08 / 10	0,03 / 4	0,09 / 11
pláchnula	–	–	–	–	–
pláchnulo	–	–	–	–	–
pláchnuli	–	–	–	–	–
pláchnuly	–	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
upláchl	0,03 / 3	0,23 / 28	0,13 / 16	0,08 / 10	0,12 / 15
upláchla	0,01 / 1	0,03 / 3	0,04 / 5	0,02 / 2	–
upláchlo	0,01 / 1	0,01 / 1	–	0,01 / 1	–
upláchli	0,02 / 2	0,05 / 6	0,03 / 4	0,03 / 3	–
upláchly	–	0,02 / 2	–	–	0,01 / 1
upláchnul	0,02 / 2	0,02 / 2	0,01 / 1	0,03 / 3	0,01 / 1
upláchnula	–	–	–	–	–
upláchnulo	–	–	–	–	–
upláchnuli	–	–	–	–	–
upláchnuly	–	–	–	–	–

Sloveso *prásknout* (odprásknout)

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
práskl	0,52 / 63	1,89 / 231	1,8 / 219	1,78 / 215	1,33 / 162
práskla	0,4 / 48	0,96 / 118	1,15 / 140	1,46 / 176	1,29 / 157
prásklo	0,11 / 13	0,12 / 15	0,14 / 17	0,13 / 16	0,11 / 13
práskli	0,07 / 9	0,19 / 23	0,16 / 19	0,11 / 13	0,18 / 22
práskly	0,17 / 20	0,47 / 57	0,24 / 29	0,33 / 40	0,32 / 39
prásknul	0,25 / 30	0,44 / 54	0,45 / 55	0,57 / 69	0,37 / 45
prásknula	–	–	–	0,01 / 1	0,01 / 1
prásknulo	–	–	–	–	–
prásknuli	–	–	–	–	–
prásknuly	–	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
odpráskl	0,02 / 2	0,08 / 10	0,17 / 21	0,08 / 10	0,08 / 10
odpráskla	0,02 / 2	0,01 / 1	0,07 / 9	0,07 / 8	0,04 / 5
odprásklo	–	–	–	–	–
odpráskli	0,04 / 5	0,2 / 25	0,13 / 16	0,15 / 18	0,12 / 15
odpráskly	–	0,01 / 1	0,01 / 1	–	–
odprásknul	0,03 / 3	0,09 / 11	0,05 / 6	0,07 / 8	0,06 / 7
odprásknula	–	–	–	–	–
odprásknulo	–	–	–	–	–
odprásknuli	–	–	–	–	–
odprásknuly	–	–	–	–	–

Sloveso *smlsnout*

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
smlsl	0,04 / 5	0,03 / 4	0,03 / 3	0,04 / 5	0,02 / 2
smlsla	0,04 / 5	0,06 / 7	0,05 / 6	0,04 / 5	0,06 / 7
smlslo	–	0,02 / 2	0,03 / 4	0,02 / 2	0,02 / 2
smlsli	0,06 / 7	0,06 / 7	0,16 / 20	0,12 / 14	0,12 / 15

smlsly	0,02 / 2	0,02 / 2	0,03 / 4	0,01 / 1	0,03 / 3
smlsnul	0,03 / 4	0,07 / 8	0,13 / 16	0,12 / 15	0,12 / 14
smlsnula	–	–	–	0,01 / 1	0,01 / 1
smlsnulo	–	–	–	–	0,01 / 1
smlsnuli	–	0,01 / 1	–	–	–
smlsnuly	–	–	–	–	–

Sloveso *stárnout* (*zestárnout*)

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
stárl	0,01 / 1	0,21 / 26	0,16 / 19	0,12 / 15	0,11 / 13
stárla	0,12 / 15	0,17 / 21	0,2 / 24	0,25 / 30	0,13 / 16
stárlo	0,03 / 3	0,05 / 6	0,01 / 1	0,03 / 3	0,03 / 3
stárli	0,1 / 12	0,18 / 22	0,11 / 13	0,16 / 19	0,12 / 14
stárly	0,05 / 6	0,11 / 14	0,04 / 5	0,04 / 5	0,02 / 2
stárnul	0,18 / 22	0,39 / 48	0,21 / 25	0,25 / 30	0,22 / 27
stárnula	–	0,01 / 1	0,01 / 1	0,02 / 2	0,02 / 2
stárnulo	–	–	–	–	–
stárnuli	–	0,03 / 3	0,01 / 1	0,02 / 2	0,03 / 3
stárnuly	–	–	0,01 / 1	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zestárl	0,72 / 87	1,32 / 161	1,16 / 141	1,2 / 145	1,41 / 172
zestárla	0,36 / 44	0,92 / 112	0,94 / 114	1,09 / 132	0,9 / 109
zestárlo	0,06 / 7	0,11 / 13	0,07 / 9	0,12 / 14	0,05 / 6
zestárli	0,35 / 42	0,32 / 39	0,4 / 49	0,5 / 60	0,49 / 60
zestárly	0,18 / 22	0,24 / 29	0,16 / 19	0,21 / 25	0,16 / 19
zestárnul	0,22 / 27	0,41 / 50	0,3 / 37	0,33 / 40	0,34 / 41
zestárnula	–	–	–	–	–
zestárnulo	–	–	–	–	–
zestárnuli	–	0,01 / 1	0,01 / 1	–	–
zestárnuly	–	0,01 / 1	–	–	–

Sloveso *špitnout*

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
špitl	0,27 / 33	0,74 / 91	0,63 / 77	0,62 / 75	0,7 / 85
špitla	0,41 / 49	1,35 / 165	1,87 / 228	1,41 / 170	2,11 / 257
špitlo	0,02 / 2	0,02 / 2	–	–	0,01 / 1
špitli	0,01 / 1	0,03 / 4	0,02 / 2	0,06 / 7	0,01 / 1
špitly	–	0,01 / 1	0,01 / 1	–	0,01 / 1
špitnul	0,06 / 7	0,07 / 8	0,09 / 11	0,03 / 3	0,03 / 4
špitnula	–	–	–	–	–
špitnulo	–	–	–	–	–
špitnuli	–	–	–	–	–
špitnuly	–	–	–	–	–

Sloveso *šťouchnout*

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
šťouchl	0,38 / 46	1,08 / 132	1,1 / 134	1,13 / 136	1,45 / 176
šťouchla	0,17 / 20	0,5 / 61	0,64 / 78	0,92 / 111	0,94 / 114
šťouchlo	–	0,03 / 4	0,02 / 2	–	0,02 / 2
šťouchli	0,01 / 1	0,05 / 6	0,06 / 7	0,05 / 6	0,02 / 2
šťouchly	–	–	0,03 / 3	0,01 / 1	–
šťouchnul	0,11 / 13	0,11 / 13	0,11 / 13	0,17 / 20	0,1 / 12
šťouchnula	–	–	–	–	–
šťouchnulo	–	–	–	–	–
šťouchnuli	–	–	–	–	–
šťouchnuly	–	–	–	–	–

Sloveso *tisknout* a jeho předponová slovesa

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
tiskl	2,27 / 274	4,62 / 566	4,13 / 53	4,29 / 518	4,14 / 504
tiskla	1,95 / 236	3,96 / 485	4,23 / 515	4,53 / 547	4,33 / 528
tisklo	0,26 / 31	0,29 / 36	0,31 / 38	0,32 / 38	0,39 / 48

tiskli	0,92 / 111	1,38 / 169	1,32 / 160	1,18 / 143	1,45 / 176
tiskly	0,48 / 58	0,83 / 102	1,02 / 124	1,16 / 140	0,89 / 108
tisknul	0,22 / 27	0,16 / 20	0,13 / 16	0,27 / 33	0,15 / 18
tisknula	–	–	–	–	–
tisknulo	–	–	–	–	–
tisknuli	0,01 / 1	–	–	0,01 / 1	–
tisknuly	0,01 / 1	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
natiskl	0,06 / 7	0,09 / 11	0,02 / 2	0,04 / 5	0,02 / 2
natiskla	0,02 / 2	–	–	0,01 / 1	0,05 / 6
natisklo	0,01 / 1	–	–	–	0,01 / 1
natiskli	0,03 / 4	0,04 / 5	0,05 / 6	0,03 / 3	0,03 / 4
natiskly	0,02 / 2	0,01 / 1	–	0,01 / 1	0,03 / 3
natisknul	–	–	–	–	–
natisknula	–	–	–	–	–
natisknulo	–	–	–	–	–
natisknuli	–	–	–	–	–
natisknuly	–	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
obtiskl	0,05 / 6	0,08 / 10	0,05 / 6	0,13 / 16	0,09 / 11
obtiskla	0,03 / 3	0,08 / 10	0,04 / 5	0,12 / 14	0,08 / 10
obtisklo	0,02 / 2	0,03 / 4	0,02 / 2	0,03 / 4	0,02 / 2
obtiskli	0,01 / 1	0,01 / 1	–	0,01 / 1	0,02 / 2
obtiskly	0,02 / 2	0,03 / 3	0,02 / 2	0,07 / 8	0,07 / 9
obtisknul	–	–	–	0,01 / 1	–
obtisknula	–	–	–	–	–
obtisknulo	–	–	–	–	–
obtisknuli	–	–	–	–	–
obtisknuly	–	–	–	–	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
otiskl	3,18 / 384	2,32 / 284	2,25 / 274	1,93 / 233	1,5 / 183
otiskla	0,42 / 51	0,43 / 52	0,51 / 62	0,5 / 60	0,48 / 58
otisklo	0,2 / 24	0,14 / 17	0,21 / 25	0,12 / 14	0,12 / 15
otiskli	1,27 / 154	0,69 / 84	1,04 / 127	0,92 / 111	0,73 / 89
otiskly	0,93 / 112	0,81 / 99	0,72 / 87	0,69 / 83	0,55 / 67
otisknul	–	0,02 / 2	0,04 / 5	0,03 / 3	0,01 / 1
otisknula	0,01 / 1	–	–	–	–
otisknulo	–	–	–	–	–
otisknuli	–	–	–	–	–
otisknuly	–	–	–	–	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
přítiskl	3,1 / 375	7,53 / 922	8,35 / 1 016	8,45 / 1 020	7,86 / 957
přítiskla	2,87 / 347	6,45 / 790	7,85 / 955	8,43 / 1018	7,96 / 970
přítisklo	0,06 / 7	0,2 / 24	0,16 / 20	0,17 / 20	0,09 / 11
přítiskli	0,18 / 22	0,53 / 65	0,53 / 65	0,45 / 54	0,48 / 59
přítiskly	0,15 / 18	0,27 / 33	0,26 / 32	0,36 / 43	0,24 / 29
přítisknul	0,02 / 2	0,08 / 10	0,07 / 9	0,13 / 16	0,1 / 12
přítisknula	–	–	–	0,01 / 1	–
přítisknulo	–	–	–	–	–
přítisknuli	–	0,01 / 1	–	–	–
přítisknuly	–	–	–	–	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
stiskl	5 / 605	11,19 / 1 370	14,15 / 1 721	11,47 / 1 385	11,58 / 1 411
stiskla	2,2 / 266	4,52 / 553	6,67 / 812	7,51 / 907	7,31 / 890
stisklo	0,06 / 7	0,09 / 11	0,08 / 10	0,04 / 5	0,07 / 8
stiskli	0,26 / 31	0,56 / 68	0,43 / 52	0,52 / 63	0,32 / 39
stiskly	0,12 / 15	0,2 / 25	0,14 / 17	0,17 / 21	0,15 / 18

stisknul	0,32 / 39	0,1 / 12	0,23 / 28	0,26 / 31	0,2 / 24
stisknula	0,02 / 2	–	–	–	–
stisknulo	–	–	–	–	–
stisknuli	–	–	–	–	0,01 / 1
stisknuly	–	–	–	–	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
vtiskl	1,6 / 193	2,4 / 294	1,84 / 224	2,52 / 304	2,13 / 260
vtiskla	0,79 / 95	1,58 / 193	1,27 / 154	1,71 / 207	1,4 / 170
vtisklo	0,17 / 21	0,24 / 29	0,23 / 28	0,15 / 18	0,14 / 17
vtiskli	0,25 / 30	0,35 / 43	0,32 / 39	0,35 / 42	0,4 / 49
vtiskly	0,34 / 41	0,33 / 40	0,28 / 34	0,27 / 32	0,2 / 24
vtisknul	0,07 / 8	0,07 / 9	0,06 / 7	0,12 / 15	0,06 / 7
vtisknula	–	–	–	–	–
vtisknulo	–	–	–	–	–
vtisknuli	–	–	–	–	–
vtisknuly	–	–	–	–	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
vytiskl	0,28 / 34	0,47 / 57	0,7 / 85	0,66 / 80	0,76 / 92
vytiskla	0,29 / 35	0,25 / 30	0,25 / 30	0,57 / 69	0,62 / 76
vytisklo	0,03 / 4	0,03 / 4	0,03 / 3	0,09 / 11	0,03 / 4
vytiskli	0,16 / 19	0,21 / 26	0,33 / 40	0,31 / 37	0,3 / 37
vytiskly	0,08 / 10	0,11 / 14	0,03 / 4	0,04 / 5	0,05 / 6
vytisknul	0,01 / 1	0,03 / 3	0,01 / 1	0,06 / 7	0,03 / 3
vytisknula	–	–	–	–	–
vytisknulo	–	–	–	–	–
vytisknuli	–	–	–	–	–
vytisknuly	–	–	–	–	–

Sloveso *vrhnout* a jeho předponová slovesa

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
vrhl	7,19 / 869	17,91 / 2 192	16,73 / 2 036	14,91 / 1 800	14,88 / 1 813
vrhla	4,44 / 537	10,14 / 1 241	10,78 / 1 312	11,49 / 1 387	10,03 / 1 222
vrhlo	0,53 / 64	1,2 / 147	1,04 / 127	0,8 / 96	0,83 / 101
vrhli	3,24 / 392	5,11 / 626	4,73 / 575	4,36 / 526	4,56 / 555
vrhly	0,8 / 97	1,35 / 165	1,15 / 140	1,26 / 152	1,07 / 130
vrhnul	0,53 / 64	0,89 / 109	0,9 / 109	1,34 / 162	1,14 / 139
vrhnula	–	–	–	–	0,01 / 1
vrhnulo	–	0,01 / 1	–	–	–
vrhnuli	–	–	0,02 / 2	0,04 / 5	–
vrhnuly	–	–	0,01 / 1	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
navrhl	23,18 / 2 802	26,38 / 3 229	25,61 / 3 116	26,12 / 3 154	27,61 / 3 364
navrhla	9,58 / 1 158	9,47 / 1 159	10,87 / 1 322	11,93 / 1 441	13,31 / 1 622
navrhlo	1,91 / 231	0,91 / 111	0,95 / 115	0,61 / 73	0,98 / 119
navrhli	5,54 / 670	3,77 / 462	4,14 / 504	4,57 / 552	5,41 / 659
navrhly	0,74 / 89	0,5 / 61	0,3 / 36	0,32 / 39	0,44 / 54
navrhnul	0,26 / 31	0,45 / 55	0,37 / 45	0,94 / 113	0,64 / 78
navrhnula	–	–	0,01 / 1	–	–
navrhnulo	–	–	–	–	–
navrhnuli	–	0,02 / 2	–	0,01 / 1	–
navrhnuly	–	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
odvrhl	0,17 / 20	0,43 / 52	0,28 / 34	0,29 / 35	0,22 / 27
odvrhla	0,15 / 18	0,25 / 30	0,31 / 38	0,23 / 28	0,18 / 22
odvrhlo	0,01 / 1	0,03 / 4	0,02 / 2	–	0,01 / 1

odvrhli	0,12 / 15	0,2 / 25	0,16 / 19	0,12 / 14	0,14 / 17
odvrhly	0,03 / 3	0,05 / 6	0,03 / 3	0,04 / 5	0,03 / 3
odvrhnul	0,01 / 1	–	0,05 / 6	–	0,02 / 2
odvrhnula	–	–	–	–	–
odvrhnulo	–	–	–	–	–
odvrhnuli	–	–	–	–	–
odvrhnuly	–	–	–	–	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
opovrhl	0,02 / 2	0,07 / 8	0,07 / 9	0,05 / 6	0,03 / 3
opovrhla	0,02 / 2	0,04 / 5	0,04 / 5	0,03 / 4	0,03 / 4
opovrhlo	0,01 / 1	0,01 / 1	0,01 / 1	–	0,01 / 1
opovrhli	0,03 / 4	0,02 / 2	0,04 / 5	0,02 / 2	0,01 / 1
opovrhly	0,01 / 1	–	0,01 / 1	–	–
opovrhnul	–	–	–	–	–
opovrhnula	–	0,01 / 1	–	–	–
opovrhnulo	–	–	–	–	–
opovrhnuli	–	–	–	–	–
opovrhnuly	–	–	–	–	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
podvrhl	0,03 / 4	0,07 / 8	0,04 / 5	0,04 / 5	0,04 / 5
podvrhla	–	0,01 / 1	–	0,01 / 1	0,01 / 1
podvrhlo	–	–	–	–	–
podvrhli	0,01 / 1	0,01 / 1	0,01 / 1	0,03 / 4	0,02 / 2
podvrhly	–	–	0,01 / 1	–	–
podvrhnul	–	–	–	–	–
podvrhnula	–	–	–	–	–
podvrhnulo	–	–	–	–	–
podvrhnuli	–	–	–	–	–
podvrhnuly	–	–	–	–	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
převrhl	0,36 / 44	0,84 / 103	0,91 / 111	0,77 / 93	0,71 / 87
převrhla	0,17 / 21	0,61 / 75	0,58 / 70	0,54 / 65	0,53 / 65
převrhlo	0,07 / 8	0,07 / 9	0,03 / 4	0,1 / 12	0,07 / 9
převrhli	0,09 / 11	0,17 / 21	0,05 / 6	0,11 / 13	0,08 / 10
převrhly	0,05 / 6	0,11 / 14	0,11 / 13	0,1 / 12	0,05 / 6
převrhnul	0,02 / 2	0,04 / 5	0,03 / 3	0,08 / 10	0,02 / 2
převrhnula	–	–	–	–	–
převrhnulo	–	–	–	–	–
převrhnuli	–	–	–	–	–
převrhnuly	–	–	–	–	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
rozvrhl	0,12 / 14	0,11 / 13	0,09 / 11	0,13 / 16	0,13 / 16
rozvrhla	0,03 / 4	0,02 / 2	0,05 / 6	0,05 / 6	0,02 / 2
rozvrhlo	–	0,01 / 1	–	0,01 / 1	–
rozvrhli	0,07 / 9	0,07 / 8	0,07 / 9	0,05 / 6	0,04 / 5
rozvrhly	0,01 / 1	–	0,02 / 2	0,02 / 2	–
rozvrhnul	0,02 / 2	–	–	0,02 / 2	–
rozvrhnula	–	–	–	–	–
rozvrhnulo	–	–	–	–	–
rozvrhnuli	–	–	–	–	–
rozvrhnuly	–	–	–	–	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
svrhl	0,67 / 81	0,76 / 93	0,49 / 59	0,44 / 53	0,58 / 71
svrhla	0,44 / 53	0,51 / 62	0,32 / 39	0,3 / 36	0,39 / 47
svrhlo	0,13 / 16	0,12 / 15	0,1 / 12	0,09 / 11	0,05 / 6
svrhli	0,46 / 56	0,6 / 74	0,51 / 62	0,4 / 48	0,53 / 65
svrhly	0,32 / 39	0,29 / 36	0,05 / 6	0,14 / 17	0,13 / 16
svrhnul	0,03 / 3	0,04 / 5	0,04 / 5	0,04 / 5	0,04 / 5

svrhнула	–	–	–	–	–
svrhнуло	–	–	–	–	–
svrhнули	–	–	–	–	–
svrhнулы	–	–	–	–	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
uvrhl	0,54 / 65	0,46 / 56	0,68 / 83	0,65 / 79	0,6 / 73
uvrhla	0,48 / 58	0,11 / 13	0,39 / 47	0,62 / 75	0,67 / 82
uvrhlo	0,21 / 25	–	0,3 / 37	0,2 / 24	0,35 / 42
uvrhli	0,27 / 32	0,27 / 33	0,24 / 29	0,27 / 32	0,19 / 23
uvrhly	0,14 / 17	0,11 / 13	0,15 / 18	0,22 / 26	0,25 / 31
uvrhнул	0,02 / 2	–	–	0,01 / 1	0,02 / 2
uvrhнула	–	–	–	–	–
uvrhнуло	–	–	–	–	–
uvrhнули	–	–	–	–	–
uvrhнулы	–	–	–	–	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
vyvrhl	0,21 / 25	0,39 / 48	0,21 / 26	0,29 / 35	0,25 / 31
vyvrhla	0,18 / 22	0,29 / 35	0,27 / 33	0,33 / 40	0,27 / 33
vyvrhlo	0,6 / 7	0,18 / 22	0,14 / 17	0,17 / 20	0,2 / 24
vyvrhli	0,03 / 4	0,07 / 8	0,08 / 10	0,07 / 8	0,03 / 4
vyvrhly	0,05 / 6	0,16 / 19	0,1 / 12	0,12 / 14	0,07 / 9
vyvrhnul	0,03 / 4	0,03 / 4	0,03 / 4	0,03 / 3	0,02 / 2
vyvrhnula	–	–	–	–	–
vyvrhnulo	–	–	–	–	–
vyvrhnuli	–	–	–	0,01 / 1	–
vyvrhnuly	–	–	–	–	0,01 / 1

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zavrhl	1,03 / 125	2,01 / 246	1,97 / 240	1,86 / 225	1,87 / 228

zavrhla	0,7 / 85	0,94 / 115	1,07 / 130	1,06 / 128	1,14 / 139
zavrhlo	0,12 / 14	0,06 / 7	0,07 / 9	0,08 / 9	0,09 / 11
zavrhli	0,6 / 72	0,72 / 88	0,72 / 87	0,67 / 81	0,8 / 97
zavrhly	0,07 / 8	0,07 / 9	0,05 / 6	0,07 / 8	0,07 / 8
zavrhnul	0,04 / 5	0,05 / 6	0,11 / 13	0,1 / 12	0,03 / 3
zavrhnula	–	–	–	–	–
zavrhnulo	–	–	–	–	–
zavrhnuli	–	–	–	–	–
zavrhnuly	–	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zvrhl	0,37 / 45	0,3 / 37	0,31 / 38	0,18 / 22	0,16 / 19
zvrhla	0,38 / 46	0,47 / 58	0,26 / 32	0,38 / 46	0,39 / 47
zvrhlo	0,22 / 26	0,26 / 32	0,19 / 23	0,26 / 31	0,35 / 43
zvrhli	0,02 / 2	0,05 / 6	0,03 / 3	0,03 / 4	0,03 / 3
zvrhly	0,07 / 9	0,08 / 10	0,1 / 12	0,09 / 11	0,1 / 12
zvrhnul	0,02 / 2	0,03 / 3	0,03 / 3	0,03 / 4	0,02 / 2
zvrhnula	–	–	–	–	–
zvrhnulo	–	–	–	–	–
zvrhnuli	–	–	–	–	–
zvrhnuly	–	–	–	–	–

Slovesa tvořená ze základového *-vrtnout*

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
podvrtl	0,09 / 11	0,07 / 8	0,08 / 10	0,05 / 6	0,03 / 3
podvrtla	0,03 / 3	0,03 / 3	0,05 / 6	0,04 / 5	0,03 / 3
podvrtlo	–	0,01 / 1	–	–	–
podvrtli	–	–	–	–	–
podvrtly	–	0,02 / 2	–	–	–
podvrtnul	0,09 / 11	0,03 / 3	0,02 / 2	0,03 / 4	0,01 / 1
podvrtnula	0,01 / 1	–	–	–	–

podvrtnulo	–	–	–	–	–
podvrtnuli	–	–	–	–	–
podvrtnuly	–	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
vyvrtl	0,03 / 3	0,03 / 4	0,04 / 5	0,03 / 4	0,01 / 1
vyvrtla	0,03 / 3	0,03 / 3	0,03 / 3	0,08 / 10	0,05 / 6
vyvrtlo	–	–	–	–	–
vyvrtli	–	–	–	–	–
vyvrtly	–	–	–	–	–
vyvrtnul	0,02 / 2	0,03 / 4	0,03 / 4	0,01 / 1	0,03 / 3
vyvrtnula	–	0,01 / 1	–	–	–
vyvrtnulo	–	–	–	–	–
vyvrtnuli	–	–	–	–	–
vyvrtnuly	–	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zvrtil	0,09 / 11	0,12 / 15	0,16 / 20	0,16 / 19	0,12 / 15
zvrtila	0,08 / 10	0,25 / 30	0,26 / 31	0,31 / 37	0,4 / 49
zvrtilo	0,4 / 48	0,92 / 112	0,92 / 112	1,09 / 131	1,18 / 144
zvrtli	–	0,01 / 1	0,01 / 1	–	–
zvrtly	0,02 / 2	0,03 / 4	0,07 / 8	0,12 / 15	0,06 / 7
zvrtnul	0,07 / 8	0,08 / 10	0,11 / 13	0,09 / 11	0,11 / 13
zvrtnula	–	–	–	0,01 / 1	–
zvrtnulo	–	–	–	–	–
zvrtnuli	–	–	–	–	–
zvrtnuly	–	–	–	–	–

Sloveso *zhltnout*

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zhltl	0,13 / 16	0,34 / 42	0,3 / 36	0,34 / 41	0,3 / 37

zhltla	0,08 / 10	0,29 / 36	0,25 / 30	0,36 / 44	0,42 / 51
zhltlo	0,02 / 2	0,02 / 2	0,07 / 8	–	0,02 / 2
zhltli	0,06 / 7	0,14 / 17	0,09 / 11	0,17 / 21	0,12 / 14
zhltly	0,01 / 1	0,03 / 3	0,04 / 5	0,03 / 3	0,02 / 2
zhltnul	0,07 / 8	0,13 / 16	0,2 / 24	0,17 / 20	0,16 / 20
zhltnula	–	–	–	–	–
zhltnulo	–	–	–	–	–
zhltnuli	–	–	–	–	0,01 / 1
zhltnuly	–	–	–	–	–

2. Tabulky zkoumaných sloves typu *mine*

Sloveso *schnout* a jeho předponová slovesa

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
schl	–	–	–	–	–
schla	0,04 / 5	0,07 / 9	0,04 / 5	0,03 / 3	0,04 / 5
schlo	0,02 / 2	0,04 / 5	0,04 / 5	0,03 / 4	0,04 / 5
schli	0,01 / 1	0,02 / 2	–	0,01 / 1	0,01 / 1
schly	0,01 / 1	0,04 / 5	0,05 / 6	0,08 / 10	0,04 / 5
schnul	0,01 / 1	0,03 / 3	0,04 / 5	0,08 / 9	0,03 / 3
schnula	–	0,02 / 2	0,01 / 1	–	–
schnulo	–	0,01 / 1	–	–	–
schnuli	–	–	–	0,01 / 1	–
schnuly	0,03 / 3	0,01 / 1	0,02 / 2	0,03 / 4	0,02 / 2

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
doschl	–	0,01 / 1	–	–	–
doschla	–	–	–	–	–
doschlo	0,01 / 1	–	–	0,02 / 2	0,03 / 3
doschli	–	–	–	–	–
doschly	0,01 / 1	–	–	–	–
doschnul	–	–	–	0,01 / 1	–
doschnula	–	–	–	–	–
doschnulo	–	–	–	–	–
doschnuli	–	–	–	–	–
doschnuly	–	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
oschl	0,05 / 6	0,1 / 12	0,07 / 9	0,08 / 9	0,05 / 6
oschla	0,07 / 9	0,11 / 14	0,09 / 11	0,09 / 11	0,04 / 5
oschlo	0,07 / 8	0,04 / 5	0,01 / 1	–	0,07 / 9

oschli	0,02 / 2	0,02 / 2	–	–	0,03 / 3
oschly	0,08 / 10	0,23 / 28	0,12 / 15	0,13 / 16	0,11 / 13
oschnul	0,01 / 1	0,02 / 2	0,01 / 1	0,01 / 1	–
oschnula	–	–	–	–	–
oschnulo	–	–	–	–	–
oschnuli	–	–	–	–	–
oschnuly	–	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
přischl	–	–	0,01 / 1	–	–
přischla	–	–	–	–	0,01 / 1
přischlo	0,02 / 2	–	–	0,01 / 1	0,01 / 1
přischli	–	–	–	–	–
přischly	–	0,02 / 2	–	–	–
přischnul	–	–	0,01 / 1	0,01 / 1	0,01 / 1
přischnula	–	–	–	–	–
přischnulo	–	–	–	–	–
přischnuli	–	–	–	–	–
přischnuly	–	–	–	–	–

činné přičestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
seschl	0,02 / 2	0,07 / 9	0,03 / 4	0,03 / 4	0,06 / 7
seschla	0,04 / 5	0,11 / 14	0,01 / 1	0,08 / 10	0,1 / 12
seschlo	0,02 / 2	0,03 / 3	0,01 / 1	0,01 / 1	0,02 / 2
seschli	0,01 / 1	0,01 / 1	–	–	0,01 / 1
seschly	–	0,03 / 3	0,03 / 4	0,04 / 5	–
seschnul	0,02 / 2	–	0,03 / 4	0,02 / 2	0,01 / 1
seschnula	–	–	–	–	–
seschnulo	–	–	–	–	–
seschnuli	–	–	–	–	–
seschnuly	–	0,01 / 1	0,01 / 1	–	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
uschl	0,08 / 10	0,2 / 24	0,11 / 13	0,17 / 21	0,15 / 18
uschla	0,08 / 10	0,2 / 25	0,18 / 22	0,14 / 17	0,19 / 23
uschlo	0,07 / 9	0,2 / 24	0,11 / 13	0,17 / 20	0,18 / 22
uschli	0,02 / 2	0,01 / 1	0,02 / 2	0,02 / 2	0,02 / 2
uschly	0,15 / 18	0,4 / 49	0,46 / 56	0,52 / 63	0,51 / 62
uschnul	0,03 / 3	0,07 / 9	0,07 / 8	0,09 / 11	0,07 / 8
uschnula	–	0,01 / 1	0,02 / 2	0,01 / 1	0,03 / 3
uschnulo	–	0,01 / 1	–	–	–
uschnuli	0,01 / 1	–	–	–	–
uschnuly	–	–	–	0,03 / 3	0,01 / 1

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
vyschl	0,23 / 28	0,57 / 70	0,44 / 54	0,4 / 48	0,47 / 57
vyschla	0,27 / 33	0,47 / 57	0,52 / 63	0,56 / 68	0,6 / 73
vyschlo	0,45 / 54	1,15 / 141	1,39 / 169	1,51 / 182	1,7 / 207
vyschli	0,01 / 1	0,03 / 4	–	–	0,02 / 2
vyschly	0,36 / 44	0,49 / 60	0,56 / 68	0,51 / 61	0,52 / 63
vyschnul	0,03 / 3	0,04 / 5	0,05 / 6	0,05 / 6	0,07 / 8
vyschnula	–	–	–	–	–
vyschnulo	–	–	–	–	–
vyschnuli	–	–	–	–	–
vyschnuly	–	0,01 / 1	–	0,01 / 1	–

činné příčestí	SYN2000	SYN2005	SYN2010	SYN2015	SYN2020
zaschl	0,03 / 4	0,08 / 10	0,03 / 4	0,05 / 6	0,07 / 9
zaschla	0,07 / 8	0,2 / 24	0,16 / 20	0,18 / 22	0,21 / 25
zaschlo	0,02 / 2	0,03 / 4	0,04 / 5	0,06 / 7	0,08 / 10
zaschli	–	–	–	–	–
zaschly	0,05 / 6	0,06 / 7	0,08 / 10	0,11 / 13	0,1 / 12
zaschnul	–	0,02 / 2	0,02 / 2	0,01 / 1	0,01 / 1

zaschnula	-	-	-	-	-
zaschnulo	-	-	-	-	-
zaschnuli	-	-	-	-	-
zaschnuly	-	-	-	-	-